

Helyismeret - védett

DEBRECENI TANKERÜLET.
INTERNÁTUS

2
70548

A

JÁSZBERÉNYI

M. KIR. ÁLLAMI LÍCEUM ÉS TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

ÉVKÖNYVE

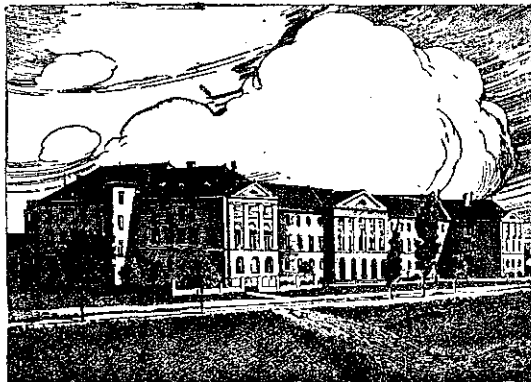
AZ 1942—43. ISKOLAI ÉVRŐL

(5., ill. 26. tanév.)

A tanári testület közreműködésével szerkesztelte:

ÁRPÁSSY GYULA

mb. igazgató.

Kovács-nyomda, Jászberény. 1943.

Helyismeret - védett

DEBRECENI TANKERÜLET.
INTERNÁTUS.

A

JÁSZBERÉNYI

M. KIR. ÁLLAMI LÍCEUM ÉS TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

ÉVKÖNYVE

AZ 1942—43. ISKOLAI ÉVRŐL

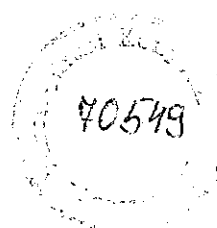
(5., ill. 26. tanév.)

A tanári testület közreműködésével szerkesztette:

ÁRPÁSSY GYULA

mb. igazgató.

Nem kölcsönözhető

Kovács-nyomda, Jászberény, 1943.

70549

I.

Fiala Endre dr.

Az 1942—43. iskolai év elején Fiala Endre dr. eltávozásával régi, értékes munkás vált meg intézetünkötől.

Tanítóképzői tanulmányait intézetünkben végezte az 1921—1926. években. Tanítóképző-intézeti tanári oklevelének megszerzése után, 1931. szeptemberében került ismét Jászberénybe, most már egykori tanárainak kartársaként. Munkáját mindenkor nagy szeretettel és lelkesedéssel végezte. Szaktárgyain — történelem, magyar nyelv és irodalom — kívül hosszú ideig tanított német nyelvet, testnevelést, hegedülést, vezetett sportkört, cserkészcsapatot, s néhány évig tanár-elnöke volt az ifjúsági önképzőkörnek. Szolgálatának megkezdésekor tanuló-otthoni felügyeletre is beosztották, majd a köztartás-vezetői tisztség ellátásával bízták meg. 1941. március 7-től, mint igazgatói teendőkkel ideiglenesen megbízott tanár, másfél esztendőig vezette intézetünket.

Fiala Endre annak a tanárnemzedéknek a soraiból került ki, melynek tagjai működésük első éveitől kezdve sokoldalú munkásságot fejtettek ki, s rövid idő alatt megismerték a tanítóképzés egész területét. E nemzedék több tagját is éppen ezekért az erényekért és értékekért fiatalon vezetői tisztségre juttatta feletteseinek bizalma. Fiala Endre tizenegy éves értékes tanári működését 1942. júliusában azzal jutalmazta meg a Nagyméltóságú Miniszter Ur, hogy az 1942—43. iskolai évtől kezdődően a zombori áll. leánylíceum és tanítónőképző-intézet igazgatójává kinevezte.

Jászberényi kartársai, növendékei, ismerősei egyrészt örömmel értesültek Fiala Endre kitüntető megbízatásáról, mely a Délvidék egyik nagymultú iskolájának élére állította, másrészt sajnálattal vettek tudomást távozásáról.

Öszinte lélekkel kívánjuk, hogy új működési területén is azzal a lelkesedéssel, szeretettel és szép eredménnyel végezze fontos nemzetnevelő munkáját, mint jászberényi évei idején.

II.

Részlet az igazgató évnyitó beszédéből.

Egy dúsgazdag olasz herceget meglátogatta egyik kiváló tudós barátja. A látogató tudta, hogy a herceg kastélya tele van műkincssel, tehát arra kérte, mutassa meg neki palotáját. A herceg szívesen mutogatta teremről-teremre járva a szép műkincseket. Végül abba a terembe is benyitottak, amelyben a herceg gyermekei játszadoztak anyjuk felügyeletével. Ekkor így szólott a herceg: íme az én legértékesebb, legdrágább kincseim, a gyermekeim. A vendég mély meghatódottsággal hallgatta ezt a megnyilatkozást s kifejezésre jutatta, nagyon boldog lenne, ha minden apától ezt hallaná.

Nekünk, nevelőknek is vannak kincseink, Önök azok. Mind-egyikük külön-külön egy-egy csiszolható, alakítható, élő kincs s nevelő munkánkkal, tanácsainkkal kincseink értékét szeretnénk növelni, mindegyiküket a lehető legtökéletesebb emberré formálni.

Örömmel olvastam az évkönyvben, hogy a hitéletet, a belső vallásosság kifejlesztését, a keresztény nemzeti szellemben való nevelést, a tanári testület egyik legfontosabb feladatának tekintette. Az ilyen lelkületű ifjakkal való foglalkozás pedig a nevelőknek mindig örömet jelentett, mert mintegy sugalmazó erővel vezethetik az ifjúságot.

Az ilyen örömteli nevelésnek természetesen feltételei vannak, amelyeket az ifjúságnak állandóan szem előtt kell tartania. A mai évnyitónkon eredményes munkánk érdekében, amely elsősorban az önök érdeke, arra kérem mindannyiukat, hogy *legyenek hozzánk bizalommal*. A kölcsönös bizalom hozza közelebb a nevelőt a növendékhez és a növendéket a nevelőhöz. Ez alakítja ki a tanár és a növendék között az atya és a fiú viszonyát. Ennek a viszonynak a kifejlődését rendszerint az ifjúság maga akadályozza meg, mert a bizalmat összetéveszti a bizalmaskodással. Fiúk! A bizalom és a bizalmaskodás fogalmának helyes értelmezése az intelligencia, a finomlelkűség egyik legjobb fokmérője. Az intelligens növendék mindig megérzi azt a határt, amelyet már nem szabad átlépnie. A finomlelkű növendék mindig, minden körülmény között tisztelet-tudó, és sohasem bizalmaskodó.

A kölcsönös bizalomnak alapja az őszinteség. Második kérés-
sem tehát: *legyenek mindig őszinték, egyenesek*.

Az orvos legtöbb esetben csak akkor tud betegén segíteni, ha a beteg kérdéseire őszintén felel, ha elmondja észleleteit, amelyeket a betegség kezdete óta megfigyelt. Önök, kik nevelők akarnak lenni, tudják, hogy a nevelés szempontjából mit jelent ez. A nevelőnek látni, ismerni kell a betegséget, hogy gyógyíthasson, hogy a rábízott

növendékek hibáit nyesegetni, a jótulajdonságait pedig fejleszteni tudja.

Az őszinteségnek a nevelés, a jellemalakítás szempontjából tehát óriási szerepe van. Természetesen jobbak csak akkor lehetünk, ha nevelőink, jóakaróink tanácsát szívesen fogadjuk, kérésüket, esetleges parancsaikat teljesítjük, azaz, ha engedelmesek vagyunk. A harmadik kérésem tehát: *legyenek engedelmesek. Fiúk!* Az egész erkölcsi nevelésünknek az engedelmisség az alapja. Sokan azt mondják, hogy az engedelmisségre neveléssel elnyomjuk az önállóság kifejlődését. Akik ezt tartják, félremagyarázzák, nem ismerik az engedelmisség igazi értelmét. Az engedelmisség nem elnyomója az önállóságnak, hanem egyik eszköze, mert amikor a gyermek, az ifjú nem engedi magát kedvezőtlen érzelmeitől és pajtásaitól rossz irányba terelni, hanem a nevelői által megjelölt eszményeket követi, akkor már önállóságról tesz tanúságot. Az engedelmisség a legbiztosabb út arra, hogy lelkiismeretünket kövessük... A lelkiismeret követése pedig az önállóság legfőbb jellemvonása.

A kölcsönös bizalomnak, az őszinteségnek, az engedelmisségnek nemcsak a nevelő és növendék között kell meglennie, hanem egymás között is ápolniuk kell. Mi nem kétféle viselkedésű embereket akarunk nevelni, hanem egyeneslelkű becsületes magyarokat, akik életük minden megnyilvánulásában egyformák és ugyanazok. Nem olyan ifjakat akarunk, akik csak addig fegyelmezettek, amíg nevelőik szeme rajtuk van s ha ezt nem érzik, éppen ellenkezőleg viselkednek. Mi belső fegyelmet kérünk az ifjúságtól, aki fegyelmezett tud lenni akkor is, ha nem látja, ha nem figyeli senki.

Végül még az a kérésem, hogy becsületesen, magyar ifjakhoz méltóan dolgozzanak. Az önök taníttatása szüleiknek igen nagy áldozatot jelent. Sokan közülük talán nélkülöznek is, hogy önöknek a szükséges anyagiakat előteremtsék. Mekkora fájdalmat szenvednének, ha lustasággal, hanyagsággal hálálnák meg szüleik áldozatát. Nem rendes ifjú, nem becsületes fiú az, aki nem érzi az ebből fakadó kötelességeket.

A magyar hazának is van kérése önökhöz. Becsületes munkát, fáradhatatlan küzdelmet és bizonyos mértékű áldozatot, lemondást kér mindannyioktól. Milyen csekélységnek tűnik ez fel, ha hős honvédeinkre gondolunk, kik életüket adják a hazának, mert azt kívánta tőlük.

Fiúk! Magyar szívvel, becsületes magyar lélekkel kezdjenek a munkához. Kérésem nem sok és könnyen teljesíthető. Ezt a tanévet tehát a *bizalom, az őszinteség, az engedelmisség és a becsületes magyar munka* jegyében megnyitom.

III.

Az intézet története.

Intézetünket 1917-ben létesítette Apponyi Albert gróf, akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter. Alapító levelében ezt az eszmét tűzte ki célul: „A magyar nemzet jövője érdekében népoktatási ügyünk akként fejlesztendő, hogy a magyar nép a nemzetek nagy versenyében sikerrel állhassa meg a helyét, valláserkölcsei érzületének szilárdságával, hazája és embertársai iránti kötelesség-érzetével, valamint komoly tudásával a nemzeti vagyonosodás tevékeny munkása is legyen. Erre a nagy feladatra elsősorban a jó iskola készíti elő a nemzedéket... a nemesért, a szépért hevülni tudó és mindenknek felett a kötelességteljesítésre mindig kész művelt tanító...” Ennek a célnak a megvalósítására kezdte meg működését intézetünk 1917. október 11-én. Ideiglenes hájlékaul az állami népiskola Kossuth Lajos-utcai egyemeletes épülete szolgált.

A második iskolai évben a II. osztály megnyitása szükségessé tette a tőszomszédságban lévő Hoffmann-féle háznak tanulóotthon céljaira való bérbevételeét. A forradalom és a nagymérvű lakáshiány miatt igen nehéz körülmények között nyílt meg a III. évfolyam és a gyakorlóiskola I—IV. osztálya. A negyedik iskolai év csak úgy volt megnyitható, hogy a helybeli gazdasági ismétlő iskola egyik termét átengedte. Az ötödik iskolai évben javult az elhelyezés, mert a m. kir. ménteleposztály az összes bentlakó növendékeket befogadó 3 hálótermet bocsátott át ideiglenes használatra.

Intézetünk nyilvános szerepléseivel már az első öt esztendőben megnyerte a helybeli társadalom megbecsülését. A hatodik iskolai évben bekapcsolódott az iskolán kívüli népművelésbe is. Együttal a tanyai tanítók képzését tűzte ki különleges célul. Lehelcserkészcsapatunk 1924-ben kezdte meg áldásos tevékenységét. Ebben az évben nyílt meg az V. évfolyam. Megalakult az intézet Toldi Miklós sportköre is. Ekkor ajándékozott a város az intézet új épületének emelésére 5 hold 271 négyszögölnyi telket. Az építés ügye azonban egyre késett csonka országunk pénzügyi helyzete miatt. Az 1925—26. iskolai évben a méntelep részére vissza kellett adni egy nagy termet s azért I. éves növendékeket abban az évben nem lehetett felvenni. Intézetünk ettől kezdve öt éven át csonkán működött.

Nehéz, küzdelmes viszonyok közt elmúlt 13 iskolai esztendőnek a jobb jövőért folytatott erős vágyakozása végre valóra vált. Intézetünk építését 1928-ban megkezdték s 1930. augusztusában

már a mai, kétemeletes neoklasszikus palotájába költözött, melyben a főhelységek száma 73, a mellékhelységeké pedig 82. A beépített terület 903'1 négyszögöl, a sport és játszótér 1230'3, udvar 484'2, park 1648'4, kert pedig 7105 négyszögöl.

Az 1938—39. iskolai évben nagy változást jelent a gyakorlati irányú középiskolának, a líceumnak a tanítóképző-osztályok helyett való fokozatos megnyitása.

A Mária-kongregáció és a Bethlen Gábor-kör 1941-ben kezdte meg működését intézetünkben, 1942. január 8-tól március 14-ig pedig megrendeztük az első járszági népfőiskolai tanfolyamot. Az örven-detes országgyarapodások óta intézetünkben nyáron tanítói átképző tanfolyamok működnek.

Ez a nagy Magyarországhoz méretezett intézet az erkölcs és tudomány fegyvereivel lankadatlanul küzd a nagy magyar gondolat megvalósításáért, minden szépért és nemesért.

Intézetünk igazgatói : 1917—1921: Pinkert Zsigmond. 1921—1930: Balázs Béla. 1930—1941: Móczár Miklós. 1941—1942: Fiala Endre dr. 1942-től: Árpássy Gyula.

Intézetünk építésének történetét megírta Blénessy János az 1930—31. iskolai év értesítőjének 3—10. lapjain.

IV.

Az iskolai év története.

1. A tanév lefolyása. Az 1942—43. iskolai évet a háború zivataros napjai tették emlékezetessé és vésték bele ifjúságunk szívébe. Hős katonáink önfeláldozó magatartása példát adott növendékeinknek. A bátor helytállásból önként leszűrték a rájuk váró feladatokat és kötelességeket. Fiaink megértették, hogy ebből a küzdelemből mindannyiuknak ki kell venni a részüket. Önkénytelenül megérezték, ha gyengék leszünk és megtörünk, elvesz a nemzet, elveszünk mindannyian. Világosan látták az ország belső frontján rájuk váró munkát, és dolgoztak is a végső győzelem kiharcolásának sikere érdekében.

* * *

Évnyitó gyűlésünket és a javítóvizsgálatokat szeptember hó 5-én tartottuk meg. A tanítás szeptember 9-én kezdődött. A karácsonyi szünetig a munka rendes mederben folyt. A rendkívüli viszonyok miatt a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 253.500/1942. sz. rendeletével a karácsonyi szünetet 1942. december 20-tól 1943.

január 24-ig hosszabbította meg. Utána a munka a tanév végéig zavartalanul folyt.

Az ötödik osztály vizsgálatát 1943. május hó 21-én tartottuk meg. Az írásbeli képesítő vizsgálatok május hó 24., 25. és 26-án voltak. Az I—II—III. osztály növendékei június hó 4—5-én, a IV. osztály tanulói pedig 7-én vizsgáztak. Az évváró értekezletet június hó 15-én tartottuk meg.

2. Változások a tanári testületben. Intézetünkben a tanév elején igazgatóváltás történt. *Dr. Fiala Endre*, igazgatói teendők ellátásával megbízott tanítóképző-intézeti tanárt a vallás- és közoktatásügyi Miniszter a 109.112/1942. sz. rendeletével a zombori áll. tanítónőképző-intézethez helyezte és egyben áll. tanítóképző-intézeti igazgatóvá nevezte ki. Az intézet vezetését a V. K. M. 113.359/1942. sz. r. alapján *Árpássy Gyula* mb. igazgató vette át. Az egyházmegyei hatóság 4.915/1942. sz. rendeletével *Járdán József* hitoktatót Nyiregyházára helyezte, s helyébe *Farkas István* önálló hitoktatót osztotta be. Október hó folyamán a VKM. 114.211/1942. sz. rendeletével intézetünkhöz kinevezte *Kucsera Béla* okl. középiskolai tanárt, aki azonban néhány napos ittléte után katonai szolgálatra vonult be. A harctéri szolgálatot teljesítő *Tímár József* testnevelő tanár óráinak ellátására 1942. okt. 16-tól a VKM. 242.733/1942. sz. rendeletével *Rencz Zoltán* testnevelési főiskolai hallgatót bízta meg. Az 1943. jan. 19-i katonai behívása után a testnevelési órákat *Blénessy János* és *dr. Búzás László* tanárok látták el. A f. év márc. havában a VKM. 238.724/1943. sz. rendeletével *Palásthy Pál* okt. testnevelési tanárt nevezte ki intézetünkhöz h. tanári minőségben. A nevezett kartárs azonban tényleges katonai szolgálata miatt állását nem foglalhatta el. Május hó 1-től pedig a VKM. 239.637/1943. sz. r. szerint *Pazár Zoltán* c. igazgató vezette a testnevelést nagy egyszerűséggel. A gazdaságtant *dr. Várnagy György* gazdasági szaktanár, majd 1942. dec. 18-i katonai behívása után *Szentgyörgyvári Lajos* mezőgazdasági szakiskolai igazgató tanította.

3. Látogatások. Az intézet anyagi ügyvitelét az intézet átadásával kapcsolatban 1942. augusztus 28—29-én *Medgyes István* min. számv. tanácsos vizsgálta felül.

A debreceni tankerületi kir. főigazgató úr megbízásából 1942. dec. hó 9—11-ig *dr. Vekerdi Béla* igazgató, tanulmányi felügyelő látogatta meg intézetünket s a tanári testület oktató és nevelő munkája felett őszinte elismerését fejezte ki.

4. Fontosabb rendeletek. VKM. rend. 113.359—1942. VI. 3. *Árpássy Gyula* igazgatói megbízása. 109.112—1942. *dr. Fiala Endre* igazgatói kinevezése a zombori tanítónőképző-intézethez.

114.211—1942. Kucsera Béla h. tanári kinevezése. 115.114—1942. V.—3. dr. Búzás László r. tanári kinevezése. 115.134—1642. V. éves növendékek tanítói gyakorlatra bocsájtása. 93.080—1643. VI.—3. Az áll. liceumok és tanítóképző-intézetek internátusi növendékeinek tartásdíja.

Főigazgatói r.: 203—1942—43. Vágó Elemér köztartásvezetői megbízása. 525—1942—43. Szemes Gábor tanulmányi szabadsága. 584—1942. Internátusi ingyenes helyek betöltése. 1076—1942—43. Farkas István nevelőtanári megbízása. 1458—1942—43. Rencz. A. Zoltán megbízása a testnevelési órák ellátásával. 2647—1942—43. Karácsonyi szünet meghosszabbítása. 5096—1942—43. Palásthy Pál h. testnevelési tanár kinevezése.

5. Az iskola nevelő munkájának alapelvei. Korunk a keresztény nemzeti gondolat kiterjedésének, a közösségi érzés öntudatraébredésének és megerősödésének kora. Nevelő munkánkban éberen őrködünk, hogy azt mindenkor a keresztény nemzeti szellem színezza, magyar talajon hirdettük és gyakoroltattuk azt a hitet és erkölcsöt, amelyet a kereszténység vall magáénak. Olyan emberek kialakítása volt a célunk, akik előtt nem ismeretlenek, hogy a test a lélek eszköze, akik nem szűnnek meg értelmüket hasznos ismeretekkel, szívüket némes és emelkedett érzésekkel gazdagítani, öszszes értékes erőiket harmonikusan kifejleszteni, hogy azokat készségesen és eredményesen alkalmazhassák az élet sok munkát, tömérdek áldozatot igénylő területein.

a) *Valláserkölcsösi nevelés.* A vallás az ember viszonya Istenhez, mint a világ létesítő okához és végső céljához. A vallás mélyen az ember szellemi természetében gyökeredzik s egyik lényeges elválasztó vonal az ember és az állatvilág között. Az igazi vallásosság a létnek, a világnak mélységéből fakad s az emberi öntudatban mint hajlam, azután mint ismeret, akarat és hódolat jelentkezik. Aki csak eszével közeledik feléje, hasonlít a madárhoz, amelynek csak szárnya van. De ha a szívet a rendetlen szeretet tartja fogságban, az értelem tisztalátása elhomályosul s a szenvedélyektől lenyűgözött ész nem talál rá az igazság útjára.

Az ember ma lépten-nyomon eltorzult lelkekkel találkozik, akik számára üres, céltalan és reménytelen az élet. Mások egyensúlyukat veszítve, hangos jelszavak és kilúgozott álligazságok forgószelében keringenek, vagy világmegváltást ígérő prófétai látomások ködös képeinek sóvárgó lázában égnek. Mindenki nyugtalan, elégedetlen, mindenki vár valakit, vagy valamit és mindenki mást vár. Hát mi keresztény férfiak, hová menjünk, kihez forduljunk? Mi itt

maradunk és Krisztusra tekintünk! Minden idők és korok minden embere számára Krisztus a legtökéletesebb eszmény és példakép.

Sohasem tévesztettük szem elől, hogy a jövő magyar élet nevelői növendékeink soraiból kerülnek ki. Az ő életük, az ő példájuk lesz nemsokára iránymutató a falvak egyszerű népe számára. Nem elég tehát csak hinni, hanem életünket a hit elvei szerint kell berendezni. Akinek életében törés van elvei és cselekedetei között, az nem lehet igazi jó tanító, nevelő sem. Mert a nevelő célja: az életre tanítani. Ezért mondták a régiek: „Egy mester, aki élni tanít, többet ér ezernél, aki csak az olvasást tanítja.“ Élni tanítani azonban csak az tud, aki maga is szépen tud élni.

A vallásos nevelésben minden eszközt felhasználtunk, ami ifjúságunkat a helyes, kiegyensúlyozott élethez közelebb segítette. Az ifjúság az istentiszteletekkel kapcsolatban rendszeres valláserkölcsi oktatásban részesült. Ezekben a rövid, 10—15 perces beszédekben jelen és jövő életük kialakítására vonatkozóan kaptak a növendékek fontos útmutatást, eligazítást, hogy kikerülve az élet forgatagába, el ne merüljenek a zürzavaros elvek, felfogások, és világnézetek ingoványaiiban. Az intézetben tartott istentiszteletek egyben alkalmat szolgáltattak a vallásos élet bensőségesebb gyakorlására is és segítették az ifjúságot megszabadítani a modern kor lelki nyavalyájától, az egyoldalú értelmi fejlettségtől, mely homályt borít a hitre és alacsonyabbrendűségbe süllyeszti a ma emberének gondolatvilágát. A gyakorlati keresztény élet kialakítását szolgálták a katolikus növendékek április 15—16. és 17. napjain tartott lelkigyakorlati és a református vallású növendékek csendes napjai. Az előbbit dr. *Ligetfi József* andornaktályai plébános, az utóbbit *Halasy Miklós* ref. lelkipásztor vezette. E célkitűzés jegyében dolgoztak az ifjúsági vallásos egyesületek, a Mária-kongregáció és a Bethlen Gábor Kör is. Ezek a körök számtalan alkalmat és lehetőséget nyújtottak a tudatos vallásos élet gyakorlására és fejlesztésére.

Végül meg kell említenünk, hogy az egész tanári kar egységesen pozitív, keresztény világnézeti alapon végezte a tanítás és a nevelés éppen nem könnyű munkáját. Állandóan szem előtt tartotta a régi igazságot, hogy akkor teszi a legnagyobb szolgálatot ennek a hazának, ha minél vallásosabb, jellemesebb és becsületesebb embereket bocsájt ki a magyar életbe. Mert örökké igaz marad Plutarhos megállapítása: „A vallás sokkal jobban megvédi az államot, mint a legvastagabb fal.“

b) *Nemzeti nevelés.* Intézetünk nevelő munkájában elsősorú helyet biztosítottunk a nemzeti szellemben való nevelésnek. A szülőföld és hazaszeretet érzelmeit rendszeresen és alkalomszerűen ál-

landóan tudatosítottuk, mélyítettük. A változott idők, a sorsdöntő és nemzetünk újabb ezredévé előkészítő és az azért áldozatos lélekkel küzdő magyar élet sajátos színt és tartalmat adott ifjúságunk nemzetnevelésének ebben az iskolai évben. A jelszavas theoretikus hazaszeretetet helyett áldozatos, tevékeny hazaszeretetre van szükség. Minden tekintetben a haza, a nemzet jelenlegi küzdelmes és jövőbeni boldog élete állott a szemünk előtt. A nemzet élet-halálharcában a lehetőségek határáig ifjaink is résztvettek. Voltak, kik a legnagyobbat, a legtöbbet áldozták hazájukért, az életüket. Intézetünk 3 volt növendéke: *Gerendássy Sándor*, *Tóth Lajos* és *Nyolcas Péter* messze orosz földön küzdve a szebb magyar jövőért, az ellenséggel farkasszemet nézve s magyar hazájukra gondolva ontották véréket s haltak hősi halált a nemzeti eszméért. Az Ő hazaszeretetük a legáldozatosabb, a legtevékenyebb, a legszentebb volt. Sokszor idézzük az emléküket, hogy erőt, hitet és megnyugvást mérítsünk hősi példájukból.

Az évente ismétlődő nemzeti ünnepeken, valamint az alkalmoszerű kisebb-nagyobb hazafias ünnepségeken és társadalmi megmozdulásokon szívvel és lélekkel vett részt mindig az ifjúság s azoknak rendezésében, vagy műsorában tevékenyen működött közre tanáraik vezetésével és irányításával.

A VKM. 115.134—1943. sz. rendeletével a férfi tanítóképzőintézetek V. éves növendégeit febr. 1-i kezdettel az isk. év befejezéséig tanítói gyakorlatra hívta fel. V. éves növendégeink nagy lelkesedéssel, nemes idealizmussal példaadóan vállalták az önkéntes munkát, megértették a szükségben lévő nemzet hívó szavát, valamennyien jelentkeztek tanítói gyakorlatra. 5 növendék kivételével szerte röppentek a szélrózsa minden irányába, hogy erőt, hitet, reményt és szeretetet vigyenek az elárvult iskolák kis tanulóinak s folytassák a nehéz nevelőoktató munkát azok helyett a tanítók helyett, kiket a kötelesség az orosz harcmezőkre szólított.

Az intézetben maradt növendékek a gyakorló iskola tanulóival elismerésre méltó eredménnyel dolgoztak a „nyersanyaggyűjtés frontján”. Olejmagvakat, vashulladékot, gumihulladékot, rongy és papírohulladékot gyűjtöttek. Mint leventék, külön is résztvettek a városi hatóságok és társadalmi intézmények által kezdeményezett különféle gyűjtő és hadigondozó munkában. Karácsony hetében művészi és ízig-vérig magyaros betlehemmel felkeresték a harctereken küzdő honvédeink hozzátartozóit s a szeretet ünnepén maguk készítette 100 játék-ajándékcsomaggal örvendeztették meg az édesapa nélkül maradt gyermekeket.

A gyűjtési, emberbaráti szolgálattal párhuzamosan fokozottabb

mértékben vettek részt a városi, járási leventeversenyeken, amelyeknek eredményeiről évkönyvünk más helyén számol be az intézet leventeparancsnoka. Növendékeink nagy lelkesedéssel végezték a mindennapos reggeli tornát melynek testet és lelket edző, kedélyt nemesítő célját átérezték. A reggeli tornára való ki- és bevonulás alkalmával minden alkalommal újabb és újabb katonanóták lelkes éneklésével is kapcsolatot teremtettek a távoli harctereken küzdő honvédeinkkel és ezzel is mélyítették szívükben az amúgy is fejlett katonai szellemet. Zárt sorokban vettek részt és díszmenettel tisztelgettek a harcterről hazatért 32. gyalogzászlóalj vitéz hősei előtt az ünnepélyes fogadás alkalmával.

c) *Szociális nevelés.* Társadalmi életre nevelésünk szoros kapcsolatban van valláserkölcsei és hazafias nevelésünkkel. Amikor a nemzet fizikai fennmaradása forog veszedelemben, mint a mostani vérzivataros időkben, a nevelésben nem az egyéni szempontok érvényesülnek, hanem a nemzeti közösség kívánalmái. Ma a társadalmi, a közösségi eszme uralomra jutásának, gyakorlatba átültetésének idejét éljük. Mindnyájunk érzésének és munkásságának egybe kell kapcsolódnia, egymásért kell gondolkodnunk, dolgoznunk és harcolnunk az egyetemes háború közepette. A szociális lélek nevelése most életkérdés.

Az iskolaév folyamán az óramulasztások legnagyobb részét légoltalmi szolgálat miatt történtek. Növendékeink szép eredménnyel gyűjtötték téli ruhát s egyebet harcoló katonáink részére s azok hozzátartozóit szeretelcsomagokkal lepték meg. Mindenféle hazafias, jótékonyági és művelődési mozgalomban tevékeny részt vettek. Mégpedig Széchenyi István gróf eme tanításának szellemében: „Az ember csak annyit ér, amennyi hasznot hajt embertársainak, hazájának, ezáltal az egész emberiségnek.”

Az ilyen hasznos, egészséges embertípus kialakítása céljából annyira fontos jó osztályszellem, egészséges intézeti szellem kifejlesztését szolgálta ebben az iskolai évben ifjúsági vezetőknek kiválasztása, a vezérképzés vagy élharcos nevelés, amely Tóth Tihamér tanításai alapján a mindenkor és mindenütt érvényes erkölcsi rend és szellemiségen épül. Minden törekvésünkkel tudatosítjuk, hogy a köznek szentelt élet a legértékesebb, és aki egyéni ügyét, baját Istenre bízva, Isten szövetségében a közért él, dolgozik, küzd s ha kell, meghal: annak a nemzete örök és legyőzhetetlen.

d) *Művészi nevelés.* A kultúrember kialakításában ízlésre nevelésünk a legkisebb és a legegyszerűbb dolgokban is a minőségi munka gondolatának a beidegződésére irányult.

E cél elérésére az emberformálás minden rendelkezésünkre

álló eszközt igénybe vettük. Szoktattunk, módszeresen is neveltünk. Nemcsak azt néztük, hogy mit adunk, de azt is, hogy hogyan adjuk.

Az ízlés útja a szemléleten át vezet s mert az eredmények egy része e téren is a környezet befolyásának köszönhető, a környezetet is beállítottuk a nevelés szolgálatába.

A tantermeket, a folyosókat ízléses felírású képzőművészeti, nép- és iparművészeti alkotásokkal, természettudományi látványos tudatos beállítgatásával tarkítottuk. Üveges keretekbe helyezett művészi másolatokkal, régebben és újabban készült történelmi tárgyú képekkel, fényképfelvételekből alkotott csoportképekkel, betűvetési remekekkel, sikerült tanulórajzokkal és írásmunkákkal igyekeztük kívánatosá tenni. Így minden kényszer nélkül, szórakoztatva neveltünk s a jó és ízléses munkákra könnyen rámutathattunk.

Gondunk volt arra, hogy az írásmunkák, a füzetek, a rajzok, — mint a jóízlés testelőítő formái — tiszteletteljes kezelést, értelemhez simuló jó formákat, rendezettségeket, kifejezőképeségeket, mutassanak, látási örömeiket is okozzanak. Arra is ügyeltünk, hogy a könyvek, a taneszközök tiszták, a munkaasztalok és szekrények rendezettek, minden tekintetben kifogástalanok legyenek.

A műemlékek élvezésére, a szerkezeti elemek értékesítésére, a hogyan nézésre eleven szemléleti anyagot függőképekkel, szobrokkal és freskókkal díszített helyi stílusos templomok, szobrok nyújtottak. A neves műemlékeket vetített diapositív lemezekről, szemléltető fényképekről, festménymásolatokról, műlapokról, rajzi és színvázlatokról szemléltettük. Népviseleteket, népszokásokat, filmekről is pergettünk. Eredeti nép- és iparművészeti tárgyakat a Jász-múzeumban is tanulmányozgattunk. A szín- és formaérzékét a könyvesboltok tarka kirakatainak a nézegetéseivel, képkiallításokon és a szabadba tett osztálykirándulásokon is finomítottuk.

e) *Zenei beszámoló.* Az ének és zene ápolására ebben a tanévben is nagy gondot fordítottunk. Egyéni szereplésekkel inkább házi, önképzőköri, együttes szerepléssel pedig nagyobb ünnepélyeken, műsoros előadásokon működtek közre a növendékek. 1942. október 5-én az önképzőköri gyűlésen, 6-án pedig a városi ünnepségen adta elő énekkarunk „Október 6” című szerzeményt. Október 17-én az Ugar folyóirat jászdózsai estjén jászszági népdalokkal szerepelt, Vásárhelyi József V. éves és Czákó Béla IV. éves magyar dalokat énekeltek. December 5-én a Mikulás-ünnepségen énekkarunk a Horthy-indulót, a zenekar táncszámokat adott elő, a december 6-i városi ünnepségen a Szózatot és Himnuszot énekelte ifjúságunk, december 13-án az ONCSA ünnepségen pedig a Hiszekegyet és Szózatot. 1943. január 31-én az A. C. gyűlésén, február 14-én a

családvédelmi ünnepségen somogyi nótákat adott elő énekkarunk. A március 14-i házi ünnepségen „Mi piroslik” c. dalt, a március 15-i városi ünnepségen pedig a „Hiszekegyet” és a „Szózatot”, március 18-án Sárközy Jánosné temetésén „Mért oly borús”, március 28-án egyik növendékünk édesapjának a temetésén „Jézus az én reményem” c. gyászdalokat énekelte ifjúságunk. Május 30-án „Hősök sírján” c. dalt, június 3-án az Éneklő Magyarország dalünnepélyén *Bárdos Lajos* zeneművészeti főiskolai tanár vezérletével részt vettünk a közös kórusban, magánszám gyanánt Kodály-Kölcsey „Huszt” c. művét adta elő 108 tagú énekkarunk.

f) *Madarak és Fák napja*. A természet szeretetére való nevelés kifejezett alkalma volt a Madarak és Fák napjának május 29-én történt megünneplése a jászberényi Újerdőben. A kedves ünnepségen a tanári testület, az ifjúság és a gyakorlóiskolás tanulók teljes számban jelen voltak. A délután folyamán a hozzátartozók is meglátogattak bennünket. Az ifjúság több kedves műsorral, előadással szórakoztatta a vendégeket.

A természetvédelmet és fásítást a konyha- és gyümölcsös kert, valamint a parkok fejlesztését évről-évre üzemtervszerint iktatjuk be munkánkba és művészeti szempontból is örködünk azok épsége és szépsége felett. A szépség mellett a gazdaságosság elvét tekintjük irányadónak. Ebben a tekintetben igen szerencsés a munkákat tervező, végrehajtó személyi összetétel, ezért állandó a gyarapodás és fejlődés.

j) *Fegyelmi állapot*. Az iskolai nevelés során a fegyelmet értelmessé, öntudatosá, a nevelés célját szolgálóvá akartuk tenni. Igyekeztünk megértetni az ifjúsággal a belső fegyelmezettség értékét és ezzel kapcsolatban minden alkalommal rámutattunk az önnevelés nagy jelentőségére. Tudatosá akartuk tenni, hogy fegyelem, különösen önfegyelem nélkül nincs igazi egyéni és közösségi élet.

Növendékeink magaviselete ellen a tanév folyamán csak néhány esetben merült fel kifogás. Általában előzékenyek, jómodorúak és tapintatosak voltak. Az igazmondás, a kötelesség pontos teljesítése körül azonban még mindig hiányok mutatkoznak. Jövő évi munkánk egyik főcélja ennek a hiányosságnak eltüntetése. Minden reményünk megvan, hogy célkitűzésünket siker koronázza.

6. Általános didaktikai szempontok a tanításban. A tanári testület egységes szellemben, tervszerűen végezte feladatát. A tanítóképző-intézeti Tanterv és Útastás mindenben vezérfonalul szolgált, ennek szellemében készültek el részletes helyi tanmeneteink, melyek megszabták a tanulmányokban való haladás rendjét. Kiss József debreceni tankerületi kir. főigazgató úr Korszellem és

nevelés és *A magyar sorskérdések és a nevelés* című munkájával egyik módszeres értekezletünkön részletesen és behatóan foglalkoztunk. Új gondolatai, eszméi, meglátásai minden tárgyunk tanításának szempontjait gazdagították s nevelési munkánkban is vezérfonalul szolgáltak. A mai idők szelleme arra készítet bennünket, hogy a pedagógia legújabb eredményeit minél gyorsabban és teljesebben hasznosítsuk. A korszerű tanítási óra lebeg mindnyájunk szeme előtt, munkáltató módon szeretnénk vezetni növendékeinket, érezzük, hogy a tanulók szempontjából passzív óra helyett aktív órát kell tartanunk, s az epikus kényelem és lassúság helyett drámai erőnek kell munkánkban lüktetnie.

a) *Gyakorlatok.* Intézetünk jól felszerelt szertárai lehetővé teszik, hogy a természettudományi tárgyakban teljes mértékben cselekedtető módon tanítsunk. E téren valóban megközelítettük azokat a célokat, melyeket a Tanterv és Utasítás megjelöl. Ebben az iskolai évben kísérlet történt arra nézve is, hogy egyik-másik humántárgy (magyar nyelv és irodalom) bizonyos körében megvalósítsuk a munkáltató tanítást. A kísérletek sikerrel jártak.

b) *Oktatófilm.* Tanári testületünk az első perctől kezdve nagy érdeklődéssel fordult az oktatófilm felé, s a korszerű tanítás egyik nélkülözhetetlen kellékét látta benne. Ebben az iskolai évben a tanári testület egyik tagja különös gondossággal vizsgálta meg az oktatófilmeknek a magyar nyelv és irodalom óráin való jelentőségét, anyagába való szerves beleillesztését, módszeres feldolgozását. Vizsgálódásai szerint ennek a tárgynak az óráin sokkal több filmet hasznosíthatunk, mint a legutóbbi időkig általában gondoltuk. Az iskolai év folyamán 152 oktatófilmet pergettünk, jónéhányat a gyakorlati-iskolában is. A tárgyak szerinti megoszlás a következő: növénytan, állattan, ember teste és egészsége: 63, magyar nyelv és irodalom: 49, kémia, fizika, matematika: 16, földrajz: 15, rajz: 5, német nyelv: 5, testnevelés: 2.

c) *Tanítási és nevelési gyakorlatok.* A nevelési és tanítási elvek gyakorlati alkalmazásától függ a tanítónevelés sikere. A növendékek az elméletben tanult nevelési elvek helyes alkalmazását a tanítási gyakorlatok óráin tanulják meg. Ebben a munkánkban igen kemény feladatok vártak reánk, mert a tanulók nagy része nem a tanítói pályát választotta élethivatásául, amikor a líceum I. osztályába beiratkozott. Sokan a líceumi érettségi megszerzését tűzték célul. A megváltozott viszonyok azonban tanítónevelést kívánnak a líceumtól. Első feladatunk tehát, hogy növendékeinkkel megszerettessük a gyermeket, a velük való foglalkozást, mert ez talán a tanítói hivatás megismerését, megszeretését eredményezheti. En-

nek előkészítő részét szolgálják a gyakorló-iskolai látogatások, erősítik a tanítási gyakorlatok és mélyítik a nevelési gyakorlatok.

1. A *Gyakorló-iskolát* a III., IV. és V. éves növendékek névsorszerinti beosztásban naponként látogatták, ahol előre kitűzött lélektani, neveléstani megfigyelési szempontok szerint figyelték a nevelői munkát. Megfigyeléseikről minden esetben írásban számoltak be. Látogatásaik alatt megismerték a népiskola ügyvitelét, segítettek a tanulók munkájának ellenőrzésében, és az írásos munkák javításában.

2. A növendékek *tanítási gyakorlatait* a tárgy mőndszeritanának megismerése ill. felújítása, bemutató tanítások szemlélése s megbeszélése előzte meg. A IV. éves növendékek az I—II. oszt. ban tanítottak olvasás-írásból (31), számolásból és mérésből (24), beszéd- és ért. gyak.-ból (24), énekből (9), és testnevelésből (6). Minden növendék átlag 3-szor tanított. Az V. éves növendékek az I. félévben két csoportban végezték a tanítási gyakorlatokat. A II. félévben a VKM. 115. 134/1943. sz. rendelete értelmében február hó 1-től tanítói gyakorlatra bocsájtattak. Az I. félév végén, mielőtt elfoglalták volna állomáshelyüket, összevontuk a gyak. kiképzés anyagát s így bemutató tanítást láttak és tanítási gyakorlatokat végeztek a népiskola valamennyi tantárgyából. A II. félévben az intézetben maradt öt V. éves növendék közül minden héten 2—2 növendék végzett gyak. tanítást, felváltva a gyakorló iskola alsó és felső tagozatában.

Az V. éves növendékek a ped. tanáraival és a gyak. isk. vezetőivel meglátogatták a Bercsényi-úti áll. népiskolát és ott előzetes előkészítés után 2—2 csoportban 2—2 tárgyból tanítottak is. A IV. és V. éves növendékek résztvettek a gyak. iskola szülői értekezletein és segítettek a gyakorló iskola vezetőinek a hazafias és egyéb ünnepek rendezésében. Május hó végén a városi Újerdőben rendezett kirándulás alkalmával ünnepeltük meg a Madarak és Fák napját. Ez alkalommal Barcs S. és Varga F. IV. o. növendékek jól sikerült tanítást végeztek. Beszéd- és értelemgyakorlatok formájában Barcs S. a fák, Varga F. pedig a madarak hasznát és kimélését mélyítették el dicséretes módon.

3. A *nevelési gyakorlatok óráin* főleg gyermektanulmányi kérdésekkel foglalkoztunk. Sorra kerültek: a gyermek testi állapotára vonatkozó vizsgálatok. Foglalkoztunk: képzet, emlékezet, figyelem és értelmességi vizsgálatokkal. Tanulmányoztuk az iskolás gyermek érdeklődését, rajzát, játékát és munkabírását. Személyi lapot vezetünk a gyak. isk. növendékeiről. Előre kiadott kérdéseket dolgoztak fel egyes növendékek és azokról szabadelőadás formájában számol-

tak be. V. éves növendékeink ezeken az órákon rendszeresen ismertették a Néptanítók Lapja egyes számainak pedagógiai vonatkozású tanulmányait.

7. Egészségi állapot. Növendékeink egészségi állapota ebben a tanévben kielégítő volt. Hosszabb ideig csak két növendékünk betegeskedett. Az egyiknek középfülgyulladás volt, a másik C-vitamin hiányában szenvedett. Akadt néhány meghűléses, torok- és mandulagyulladásos betegünk is. A szokásos gyomorrontás, sérülés, ficamodás az intézeti orvos ébersége és gyors, hathatós eljárása következtében gyorsan elmúltak.

8. Ösztöndíjak, segélyek, jutalmak. A Horthy Miklós ösztöndíjat az 1942—43. tanévben három növendékünk élvezte: Kaszab György, Nagy István és Tóth István. A „Hangya“ Szövetkezet a jó előmenetelű növendékek jutalmazására 50 pengőt küldött. Az adományból Barcs Sándort, Páldi Jánost, Ézsiás Istvánt, Kovács Józsefet, és Krajnák Tibort jutalmaztuk. A VKM. 113.076—1942. VI. 3. sz. r. könyv, tanszer és ruhabeszerzési segély címén 300 pengőt utalt ki. Ebből az összegből Kiss István, Kaszab György, Diós József, László József, Lilkei József, Jászberényi Frigyes, Serfőző József és Szécsi István szegénysorsú tanulókat segélyeztük.

Köszönettel emlékezünk meg Pesti Péter és Társai cégről, Besenyi Károly és Dobóczky László könyvkereskedőkről, akik értékes ifjúsági könyveket ajándékoztak növendékeink jutalmazására.

V.

Az intézet állapota.

1. Hatóságok.

Az intézet fenntartója a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium. Vallás- és közoktatásügyi miniszter: *dr. Szinyei Merse Jenő*. Államtitkár: *fáji Fáy István* m. kir. titkos tanácsos. Csoportfőnök: *dr. Kósa Kálmán* miniszteri osztályfőnök. Ügyosztályvezető: *dr. Huszka János* miniszteri tanácsos. Pedagógiai előadó: *Dobosy Elek* tanügyi főtanácsos.

A debreceni tankerület kir. főigazgatója: *Kiss József*.

40549

2. A tanári testület munkaköre.

Sorozám	A tanár neve, alkalmazásának minősége, képzése (szaktárgyai)	Szolgálati éveinek száma		Melyik osztályokban, mely tárgyakat és heti hány órában tanított?	Heti óraszám	Osztályfőnök	Egyéb szolgálati beosztása
		összesen	causán lai.-edő				
1	Árpássy Gyula mb. igazgató, pedagógia-filozófia	15	1	I-III. o. mindennapi kérd. 3 IV-V. o. tanítói hivatás 2	5		Az inté. és a tanuló- otthon vezetője. Tanulmányi felügyelő.
2	Berzátzy László r. tanár középisk. énektan, zeneszerzés	31	25	I-V. o. ének 6 IV-V. o. egyh. ének 3 I-V. o. énekkar 1 I-V. o. zene 6 II-V. o. zenekar 1 V. o. tanítási gyak. 1	18	III.	Az ének és zene könyvtár és szertár óre.
3	Blénessy János r. tanár magyar, földrajz, történelem, testnevelés	31	14	III. o. magyar 3 I-II-V. o. földrajz 7 III. o. közgazd. 2 I-V. o. honv. ism. 5 V. o. tanítási gyak. 1	18		Tanulmányi felügy. A földrajzi könyv- tár és szertár óre.
4	Bognár Gyula r. tanár magyar-német	11	6	I-II-IV-V. o. magy. 10 I-II-III-IV. o. német 8 V. o. tanítási gyak. 1	19	V.	Önképzőkori tanárelnök. A magyar és német nyelvi könyvtár óre.
5	Dr. Buzás László r. tanár pedagógia-filozófia	5	1	IV-V. o. tanít. gyak. 3 I-II. o. term. ism. 6 II. o. ember teste és egészsége 3	17		Tanári értekezleti jegyző. A tanulóot- thon felügyelője. Irodai munkakör.
6	Egry Ervin óraadó ref. lelkész	1	1	I-V. o. ref. hittan 2 gyak. iskola 1	3		Bethlen Gábor-kör vezetője.
7	Farkas István hitoktató	6	1	I-V. o. r. k. hittan 10 gyak. iskola 4	14		A Mária-kongregáció vezetője. A tanuló- otthon felügyelője.
8	Kiss József gyak. iskolai tanító	34	14	gyakorló iskola V-VIII. o.	30		Isk. levente parancs- nok. A tanítói és ifj. könyvt. és szert. óre
9	Kucsera Béla h. tanár közéisk. földrajz-tört.	1	1	1942. október 12-től tényleges katonai szolgálatot teljesít.			
10	Legeza Pál h. tanár földrajz-termesztan	2	1943. V. 31. éle	1943. júniusában szabadságon			
11	Málnási Dezső igazgató-helyettes történelem-magyar	34	23	I-IV. o. történelem 8 V. o. alkotmányt. 2 V. o. tanítási gyak. 1	11		A történelmi könyvtár és szertár óre.

Sorszám	A tanár neve, alkalmazásának minősége, képzése (szaktárgyai)	Szolgálati éveinek száma		Melyik osztályokban, mely tárgyakat és heti hány órában tanított ?	Heti átlaga	Omfolyókat	Egyéb szolgálati beosztása
		összesen	tanítási int.-nél				
12	Pfalz György r. tanár műv. és mért. rajz	26	5	I-V. o. rajz 10 I-V. o. kézimunka 6 V. o. tanítási gyak. 1	17	I.	A rajz és kézi- munka könyvtár és szertár óre.
13	Rencz Zoltán főisk. hallg. testnev. ellát. megbízva			I-V. o. testnev. 13 V. o. tanítási gyak. 1 (1943. október 15-től 1943. január 25-ig.)	14		A Sportkör tanár- elnöke. A tanulóott- hon felügyelője. A testnevelési könyvt. és szertár óre.
14	Pazar Zoltán ny. c. igazgató testnev. ellát. megbízva			Rencz Z. 1943. jan. 25-től frontszolgálatot teljesít; április 28-ig Bléncsey J. és dr. Buzás L. majd Pazar Z. látja el a testnevelést.			70549
15	Szemes Gábor r. tanár természetreajz-földrajz	12	9	Az 1942—43. tanév- ben németországi öszöndíjat és tanul- mányi szabadságot élvez.			
16	Szombathy Miklós r. tanár mennyésztan, fizika	12	5	I-V. o. mennyist. 12 IV. o. természettan 5 III. o. vegyi ism. 3 V. o. tanítási gyak. 1	21	II.	Ifj. Segítő Egyesület tanárelnöke. Díj- kezelő. A mennyt. és termt. könyvtár és szertár óre.
17	Timár Mihály r. tanár testnevelés	3	3	A tanév folyamán frontszolgálatot teljesít.			
18	Tóth Gyula r. tanár pedagógia-filozófia	7	7	III. lélektan 3 IV. o. neveléstan 4 V. o. neveléstört. 3 V. o. iskolaszervt. 1 V. o. ped. gyak. 1 IV-V. o. tan.gyak. 8	20	IV.	Mind. reggeli test- nevelés. A ped. könyvtár és szertár óre.
19	Vágó Elemér gyak. iskolai tanító	13	5	gyakorló iskola I-IV. o.	30		Köztartásvezető. Tanítói könyvtár és szertár óre.
20	Dr. Várnagy György óraadó gazdasági szaktanár	10	5	IV-V. o. gazdasági ism. 1943. április 12-től kös- tér- dékü munkaszolgálatot teljesít, helyettesíti Szent- györgyvári Lajos gard. szakiskolai igazgató	8		A gazdasági könyvtár és szertár óre.

Intézői orvos: dr. Pecsényánszky Béla.

A gyakorló isk. női kézimunka vezetője: Vágó Elemérné tanítónő.

Egyéb alkalmazottak: Gazdasszony özv. Lakner Gyuláné, Allisztek: Risai Ernő, Laczi Lajos.

Kertész; Uher Gyula. Fűtőgépész: Szabó Károly. Kiszolgáló szolgák: Dobrovics Lajos, Szabó Géza.

3. A tanári testület iskolánkívüli és irodalmi munkássága.

Árpássy Gyula mb. igazgató a Kat. Tanügyi Tanács állandó bizottságának tagja, Tankönyvbíráló Bizottság előadója, a Balassa Bálint Irodalmi és Művészeti Társaság tagja. A jászberényi szakírányú iparostanonc-iskola felügyelőbizottságának tagja. A Kat. Tanügyi Tanács megbízta a kat. népiskolai tantervszerkesztő-bizottság elnöki teendőinek ellátásával, s az ő irányításával végezte a bizottság a *Tanterv és Általános Útmutatások* elkészítését. 1942. év nyarán a muravidéki tanítók részére rendezett tanfolyam előadója volt. A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr kormányképviselőül kiküldte a debreceni r. k. tanítónőképző-intézet tanítóképesítő vizsgálatára. A kat. Tanügyi Főhatóság a pécsi tanítónőképző-intézet tanítóképesítő vizsgálatának elnöki tisztségével bízta meg. Megjelent cikkei: *A tanmenet készítésének főbb elvei.* (Néptanítók Lapja 13. sz.) *Az esztétikai nevelés a népiskolában.* (Néptanítók Lapja 16. sz.)

Blénessy János tanár, tart. főhadnagy, az iskolánkívüli népművelési bizottság elnöke, a Hangya jászberényi szövetkezete felügyelő-bizottságának elnöke, a jászberényi r. kat. egyházközség képviselőtestülete tanácsának tagja, a Jász Múzeum bizottságának tagja, stb.

A Jászberényi Kaszinó Egyesületben serlegbeszédet mondott Apponyi Albert gróf emlékére, a hajtai guzda körben március 15-én. Különböző helyeken 12 iskolánkívüli előadást tartott. Cikkeket írt a *Jász Hírlapba* és az *Ugar* c. jászszági folyóiratba.

Általános tanulmányi felügyeletet végzett a miskolci ev. liceumban és tanítóképző-intézetben, a miskolci Tóth Pál leánynevelő-intézet leányliceumában, az egri érseki liceumban és tanítóképző-intézetben, valamint az Angolkisasszonyok leányliceumában és tanítónőképző-intézetében, utóbbi intézet tanítónőképesítői vizsgálatain kormányképviselő volt.

Részvett a nemzetpolitikai szolgálat országos értekezletéin a fővárosban, a Kormányzó úr Ófőméltóságának nevenapján rendezett ünnepség, egy nemzetvédelmi, egy családvédelmi és egy falugondozási ünnepség előkészítésében, stb.

Bognár Gyula tanár: a Tanítóképző Tanárok Könyvtára című sorozat első kötetében jelent meg *A magyar világnézet kialakítása a liceumi magyar nyelv és irodalom tanítása útján* című tanulmánya. — A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1943. január 25-i tagértekezletén előadást tartott *Hogyan mutathatjuk be hazánk egyes tájait magyar nyelvi és irodalmi tanításunkban?* címen. — A Magyar Lélek c. folyóirat 1942. augusztusi szá-

mában jelent meg. *Hogyan látja a magyar író az aratást?* című tanulmánya. — Az *Ugar* című jászszági folyóirat felelős szerkesztője és kiadója. —

Farkas István hitoktató, tanulóolthoni nevelőtanár a tél folyamán előadásokat tartott a népművelési előadások keretében a kat. legényegyletben: *Történelmünk kimagasló alakjai* (Pázmány és II. Rákóczi) címmel. Előadásokat tartott még az A. C. évi munkarendjének megfelelően a házasság szentségéről a kat. olvasóköri körökben. Hazafias és valláserkölcsei előadásokat tartott a leventei ifjúságnak a rendes évi kiképzés keretében. A leventei ifjúságnak egész éven át hitszónoka volt. Vezette és irányította az intézeti Mária-kongregáció hitvédelmi és kulturális szakosztálya által részben a városi közönség, részben a tanyaközpontok számára rendezett műsoros népművelési és A. C. előadásokat.

Kiss József a Gárdonyi Géza és a Gyóni Géza irodalmi társaságnak tagja. Ez évben cikkei jelentek meg a *Magyar Nők Lapjában*, az *Ugar* c. jászszági, és a *Levente* c. folyóiratokban. Előadták a budapesti rádióban: *Szólalj Lehel kürtje* c. darabját, *Levente-rádió-félóra* keretében a *Jászszági leventék* c. darabját. Tegye volt a népi iskolai új tankönyvsorozat szerkesztőségének. A múlt tanév végén a kolozsvári átképző tanfolyamon mint előadó működött.

Tóth Gyula tanár cikket írt az *Ugar* c. folyóiratba *Miért dacos a gyermek* címmel. Könyvismertetései: *Hamvay Vilmos: Magyar-ságtudomány és lélektan.* (M. Tanítóképző, 1942. 7. szám.) *Boda István dr.: A „magyarság“ mint lélektani kérdés.* (U. ott. 1942. 11. szám.) *Tóth Béla dr.: A félelem és a gyermeki lélek.* (Nevelés, III. évf. 1. szám.) Mint a nev. tud. előadója és az egyik tanfolyami csoport vezetője, résztvett az erdélyi tanítók és tanítónők részére a múlt év nyarán rendezett 6 hetes átképző tanfolyamon Kolozsváron.

Szombathy Miklós tanár népművelési előadást tartott a város különböző olvasó köreibben, egyesületi helyiségeiben, 6 alkalommal. Folyóiratokban megjelent cikkei: *A bibliaismertetésről világi szemmel.* (Protestáns Tanügyi Szemle 1942. szept.) *Newton.* (Születésének 300 éves évfordulójára.) (Magyar Lélek 1942. nov.) *Ami a tüzről tudni kell.* (Magyar Lélek 1943. jan.) *A sakkolás a leventenevelés szolgálatában.* (Levente 1943. jan.) *A honvédelmi ismeretek és a tanítóképzés tanterve.* (Protestáns Tanügyi Szemle 1943. május.) *Mit kíván a falu légoltalma?* (Néptanítók Lapja 1943. május 1.) *Műanyagok és pótanyagok.* (Magyar Lélek 1943. május.)

Vágó Elemér a jászberényi bellerületi áll. iskolák körz. isk. felügyelője. Megjelent cikkei: *Tóth Nándor: Új vetés — új aratás.* (Ma-

gyar Tanítóképző 1942. 11. sz.) Szalatsy Richárd: *A tollbamondás jelentősége a helyesírás tanításában.* (Magyar Tanítóképző 1943. 1. szám.) Földrajzi csendesfoglalkozások. (Néptanítók Lapja 1943. 12. szám.) Bene: *Számolás-tanítás a népiskola VII—VIII. o.-ban.* (Magyar Tanítóképző 1943. 3. szám.)

4. Tanulmányi kirándulások. Az elmúlt iskolai évben a háborús viszonyok miatt többnapos kirándulást nem rendeztünk. Helybeli kirándulásaink egyrészt az iskola székhelyének megismerését, másrészt az egyes tárgyak körében végzett ismeretanyag megerősítését célozták. A kirándulásokat az előre elkészített ötéves terv szerint hajtottuk végre.

5. Könyvtárak, szertárak gyarapodása. A tanítói hivatásra való nevelést nagyban elősegítik a jól felszerelt könyvtárak, szertárak. Állományunk ebben a tanévben nem nagyon szaporodott, mert újabb beszerzésre nem volt fedezetünk. Eredményes munkánkat támogatta a meglévő anyagunk. Az ifjúság részére többféle folyóiratot rendeltünk. Növendékeink állandóan olvashatták a Néptanítók Lapját, a Vasárnapi könyvet, a Magyarosan c. folyóiratot, a Magyar Cserkész, az Ifjúság c. folyóiratokat. A szemináriumi munkához a tanári könyvtár példányait, s folyóiratait is megkapták a tanulók.

VI.

Az ifjúsági egyesületek működése.

1. A Gróf Apponyi Albert Ifj. Önképzőkör az iskolai év folyamán súlyos nehézséggel küzdött meg. Február hó 1-én az V. éves növendékeket tanítói munkára osztotta be a Miniszter Úr. A tisztikart tehát teljesen újjá kellett alakítani. A munka ennek ellenére minden zökkenőtől mentesen haladt tovább. A kitűzött célok szolgálata sem változott: a Jászság népi értékeinek összegyűjtésére és bemutatására igen nagy gondot fordítottunk, hasonlóképpen tereget engedtünk az önálló irodalmi és zenei próbálkozásoknak, s végül — de nem utolsó sorban — nagyon fontosnak tartottuk a tanító iskolai és iskolán kívüli tevékenységére való előkészülést. Munkánk eredményességét bizonyítja az is, hogy több szereplő növendék írása nyomtatásban, folyóiratban, újságban is megjelent. Az intézet valamennyi ünnepségét az önképzőkör rendezte, több növendékünk pedig a város ünnepségein is szerepelt.

A tisztikar tagjai február 1-ig a következők voltak: ifj. elnök: Lencse Gyula, titkár: Dáczy Béla, jegyző: Diós József, könyvtáros: Miklós Jenő, háznagy: Vásárhelyi József.

A tisztikar tagjai február 1-től az év végéig: ifj. elnök: vitéz Jászberényi Frigyes, titkár: Hajdú Kálmán, jegyző: Horánszky László könyvtáros: Kis Gábor, háznagy: Görbe Emánuel.

2. A Mária-kongregáció 1941. év tavaszán a római Prima Primária-ba bekebelezett és Szent Imre égi pártfogása alatt álló egyesület új tisztikarral és nagy lelkesedéssel kezdett munkába. A tagok száma 114, majd a tanítói gyakorlatra kibocsájtott V. évesek távoztása után 94 volt. Ifjúsági vezető az első félévben Diós József V. é., a második félévtől Tukora János IV. é. növendék. Gyűléseinket hetenkint tartottuk, tanácsgyűléseket kéthetenként. Megindítottuk a szakosztályi munkát is és az egyes gyűléseket feltváltva a különböző szakosztályok rendezték.

A hitbuzgalmi szakosztály különösen a kongregáció ezévi célkitűzésén dolgozott nagy buzgalommal: öntudatos, hitből élő jellemké formálódni a gyakori szentáldozás által. Megismertette és megszerette a fiúkkal az első péntek jelentőségét és fontosságát a kat. jellem kialakításában.

A hitvédelmi és kulturális szakosztály nagy súlyt vetett a tagok előadási készségének kifejlesztésére. Szem előtt tartotta, hogy az iskolából kikerülő fiatal tanító egyszerre a falu vezető embere lesz. Elveket kell hirdetni, de gyorsan meg is kell védenie. Erre a munkára már most fel kell készülnie a leendő tanítónak. E cél elérésére sorozatos (9) előadásokat rendezett a helybeli Zárdának u. n. Jézus Szíve iskolájában felnőtt közönség részére. Majd a négy szállási és kerekudvari tanyákon rendezett műsoros előadások alkalmával tanyai népünk lelkivilágát ismerhették meg a fiúk. A sajtószakosztály a jó sajtó érdekében végzett felvilágosító munkát. A tagok 80 példányban járatták a kongregáció lapját. A kongregáció iránti érdeklődés állandó ébrentartását szorgálta a Litkei József és Padits István szerkesztésében megjelenő Plakátújság.

A szociális szakosztály a szociális kérdést ismertette a gyűléseken. Dec. 21-én művészi magyar betlehemekeket ajándékozott az ONCSA-házhoz juttatott szegény családok számára és az ugyanakkor történt házzentelést karácsonyi énekekkel tette kedvessé, bensőségessé.

A missziós szakosztály bélyeg, staniol gyűjtéssel segítette a tengerentúli magyar missziókat. A tagok munkájának fokozására, de egyben jutalmazására is, március végén pályatételeket tűzött ki a kongregáció értekezésre, szónoki beszédre, novellára, versre és versenyszavallatra. Összesen 13 pályamunka érkezett be, a verseny szavallaton pedig hárman vettek részt. A nyerteseket értékes könyvekkel (Magyar misszále) és kegytárgyakkal jutalmazta a kongregáció.

3. Az Ifjúsági Segítő Egyesület tanárelnöke Szombathy Miklós, ifj. elnök: Barcs Sándor, jegyző Hajdú Kálmán, pénztáros Paksi Gyula növendékek voltak. Az egyesület ebben az évben csak később kezdhetette meg működését, mert a segélyekre fordítható összeg előbb nem állt rendelkezésére. Szerény viszonyok között igyekezett segíteni ott, ahol a ráutaltság és az érdemesség indokoltta tette. 9 növendék részesült összesen 85 P segélyben.

4. A 298. számú Lohel cserkészcsapat az 1942—43. tanévben vezetői hiány miatt munkáját szüneteltette.

5. Az intézeti levante-csapat a felsőbb rendelkezések értelmében 1942. szept. 14-én alakult meg. Kinevezett vezetője Kiss József iskolai levanteparancsnok volt. Az oktatásban résztvettek: Rencz Zoltán és vitéz Rigó-Szántai József testnevelő tanárok, Bakky József levanteoktató és az erre kiképzett ifjúvezetők.

Az oktatás a rendelkezésre álló és megfelelő segédletek felhasználásával a kiadott foglalkozási tervek szerint folyt.

Elért eredmények: I. próbát tett 46 fő, II. próbát 102 fő, III. próbát 42 fő. Gyorslevante csapatunk I. díjat nyert a járási versenyen. Négy város versenyén a városi csapat, amelyben 3 képzős levante volt, 42 ponttal I. helyet biztosított magának. A városi (őszi) lövészversenyen 1034 ponttal II. helyen végzett a lövészraj. A városi levante futballcsapat, melyben a mi fiaink is játszottak, a járási és kerületi versenyeket kiállva, a dandár kerületi küzdőtérre jutott fel. A városi tavaszi lövészversenyen (kispuskával és hadipuskával egyaránt) 1046 ponttal I. helyre kerültünk. Az elért legjobb sporteredményeket a sportkörrel írt ismertetésben közöltük.

Az egyesületi élet terén minden megmozdulásban kivette a csapat a részét.

Dicsérő okleveleket, érmeket kaptak: Antalóczi József, Barcs Sándor, Hajdú Sándor, Bozsik Tibor, Mojzes Sándor, Gulyás Antal, Tatai János, Piiffkó János, Tukora Bakos János. A lövészetben elért sikerekért lövészjelvényt kaptak: Antalóczi József, Bábosik Ottó, Demeter Béla, Ulrich György, Bozsik Tibor.

A jövő évi képzés biztosítására a felsőbb vezetőség rendelkezésére 17 fiút vezényelt a csapat nyári továbbképző táborokba.

A csapat, amely munkájának minden percét a haza megmentésére szentelte, az első évben jól végezte munkáját!

6. A „Toldi Miklós” Sportkör a debreceni kerülethez tartozik. Megalakításának ideje 1924. Igazolási száma 72. A sportkör tiszteletbeli elnöke Árpácssy Gyula mb. igazgató. Vezető tanára Pazár Zoltán ny. c. igazgató. Az intézet tanulóinak száma 182. A testnevelési alap alól teljesen senki sem volt felmentve.

Tímár Mihály testnevelő tanárnak több mint egy éven át a harc téren teljesített katonai szolgálata következtében beállott személyi változások és zökkenések nem kedveztek az intézet sportéletének.

Az év elején megalakult sportkörben a következő szakosztályok működtek: atletika, szertorna, labdarúgás, tennisz, asztali tennisz és korcsolyázás.

Szept. 13-án a jászberényi levante egyesület úszó és atlétikai toborzó versenyén a sportkör következő tagjai: Achel Gy., Detki A., Jani I., László J., Legeza M., Piffkó D., Tiborcz T. az úszásban; Dán Gy., vitéz Jászberényi F., László F., Márton D., Mojzes S. és Zsák J. az atlétikában érték el helyezéseket.

Okt. 6-án a helybeli levante egyesület 3 város közötti meghívásos pontversenyén, melyen Pestszenterzsébet, Jászapáti, Szolnok és Jászberény csapatai vettek részt, a sportkör tagjai szintén értékes nevezéseket értek el.

Bognár Gyula tanár vezetésével a labdarúgó csapat a KISOK orsz. Szt. László vándordíjas versenyén a szolnoki kereskedelmi iskola csapatát 3:1-re, a szolnoki gimn. csapatát 2:0-ra legyőzte, viszont a békéscsabai ev. gimn. csapatától 2:1 arányban kikapott és így a további küzdelemből kiesett.

Szept. elején a helybeli József-nádor gimnázium labdarúgócsapatát 5:4 arányban győzte le.

November hóban Rencz Zoltán a testnev. ideiglenes ellátásával megbízott főiskolai hallgató vette át a sportkör vezetését.

December 20-án megtartott szertorna jelvénytörző versenyen Achel Gy., Bábosik O., László F., Molnár D. ezüst, Szőke L., Kiss J. pedig vas jelvényt szereztek.

Rencz Z. katonai szolgálatra bevonulván, ápr. 28-tól Pazár Zoltán ny. c. igazgató irányította a sportkör működését.

Május hó 30-án az intézet csapata a hősök emlékünnepején megnyerte a 10x100 m. kegyeleti váltóversenyt: a város közönsége által felajánlott új vándordíjat. A győztes csapat tagjai: Detki A., vitéz Jászberényi F., Mojzes S., Baráth B., Hajmási S., Vigh J., Csintalan Gy., Dán Gy. és Serfőző J. növendékek.

Június 3-án a tanárelnök a sportkör két tagjával: Mojzes S. IV. és Hajmási I. III. éves növendékekkel résztvett a Szolnokon megrendezett kerületi ifj. atl. versenyen, amelyen Mojzes S. 168 cm-rel a magasugrásban, 695 cm-rel pedig a távolugrásban nyert bajnokságot. Hajmási I. a 100 m. síkfutás döntőjében negyedik lett.

VII.

A tanulók névjegyzéke és érdemjegysorozata.

Liceum I. osztály.

Osztályfőnök: Pfalz György.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e, internátusban lakik-e?	T a n t á r g y a k													Tandj P			
		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv és irod.	Történelem	Földrajz	Német nyelv	Term.-ismeret	Menny. ism.	Honv. ism.	Kézimunka	Rajz	Ének	Zene		Testnevelés	Alt. tanul. eredm.	Rendszerezet
	Abonyi András ref.	2	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	3	1	3	2	80
	Babics K. József rkat. i.*	2	2	3	3	3	3	4	4	3	2	2	2	3	3	4	3	88
	Beszteri Lajos ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1	2	2	2	16
	Bózsó Bertalan rkat. i.	1	2	2	2	3	2	3	3	2	1	2	2	2	1	3	2	80
5	Baranyó Kálmán rkat. i.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3	3	1	3	2	40
	Buga Árpád rkat. i.	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2	52
	Buga Elemér rkat.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	3	2	100
	Cselényi R. Gusztáv rkat.	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	3	3	1	3	2	88
	Cseri József rkat. i.	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	3	3	2	3	2	tm**
10	Csirke Béla rkat. i.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	3	2	2	2	1	tm.
	Dorogi Károly rkat. i.	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1	40
	Dudás János rkat.	2	3	4	3	1	3	3	4	1	3	3	4	3	3	4	3	100
	Dudás Zoltán rkat. i.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	40
	Forgács István rkat. i.	1	2	3	2	1	3	3	2	1	2	3	2	3	3	3	2	32
15	Horváth Gyula rkat. i.	1	2	3	3	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2	3	2	80
	Kis János rkat.	3	3	3	3	3	3	4	4	2	2	4	3	4	1	4	3	88
	Kis Jenő rkat.	2	2	3	3	2	2	3	4	2	2	2	3	2	1	4	2	80
	Gy. Kiss József ref. i.	1	1	3	2	1	3	3	3	1	2	3	3	2	3	3	2	64
20	Kiss Sándor ref. i.	2	1	3	3	2	2	4	3	2	2	3	2	2	1	4	2	100
	Kovács Árpád rkat. i.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	1	2	2	2	2	76
	Kovács István rkat. i.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	tm.
	Kovács József rkat. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	tm.
	Lipták T. Barnabás rkat. i.	2	2	3	3	3	3	3	4	2	2	3	4	3	2	4	2	100
25	Molnár János I. rkat. i.	1	2	3	3	2	2	3	3	1	2	3	1	2	1	3	2	92
	Molnár János II. rkat.	1	2	2	3	2	2	3	3	1	1	2	1	2	1	3	2	92
	Molnár T. Pál rkat. i.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1	2	2	3	2	3	2	40
	Montvai János rkat.	1	2	3	3	2	3	3	3	1	2	2	3	2	1	3	2	100
	Nagy Géza rkat. i.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	1	2	2	3	3	100
	Podlipszki E. Lajos rkat. i.	2	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	100
30	Szabó Emil rkat. i.	2	2	2	2	1	2	3	3	1	2	3	3	3	2	3	2	88
	Szabó Ferenc rkat. i.	1	1	2	1	1	2	2	2	1	2	3	1	2	1	2	2	40
	Szécsi Zoltán rkat. i.	2	2	3	1	2	3	2	2	1	2	3	2	3	2	3	2	tm.
	Szénási Béla rkat. i.	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2	2	1	tm.
	Tálas Miklós rkat. i.	2	3	3	2	2	3	3	3	1	3	3	1	2	2	3	3	88
35	Tóth Adorján rkat. i.	2	3	3	2	2	2	3	3	2	2	2	2	3	1	3	2	92

*i = internátus, **tm. = teljes díjmentes

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e, internátusban lakik-e?	Tantárgyak													Tandij P			
		Magaviselet	Hitlen	Magyar nyelv éretod.	Történelem	Földrajz	Német nyelv	Term. ismeret	Mennyiséglen	Honv. ism.	Kézimunka	Rejz	Ének	Zene		Testnevelés	Alf. tanulm. eredm.	Rendszerezlet
40	Tóth József Albert rkat.	2	2	3	3	2	3	3	3	2	2	3	2	1	2	3	3	100
	Tóth István rkat. i.	2	3	3	2	3	3	3	3	1	3	3	3	3	1	3	3	100
	Tóth László rkat. i.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2	56
	Tóth T. József rkat. i.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	76
	Töröcsik Jenő rkat. i.	2	1	3	3	1	2	2	2	1	2	3	2	2	2	3	3	tm.
	Ujfalvi B. András rkat. i.	2	2	3	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3	3	3	80
	Válenti József rkat.	2	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	4	4	3	4	3	100
44	Végh József unit.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	100
	Weigert György ág. ev. i	2	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	64

Kimaradt: Babusa Béla, Bognár András, Deme Mihály, Kiss J. Zoltán, Márkus István, Molnár József, Rákosi Gyula.

Jegyzet: Polgári iskolából jött: kitűnő 4, jeles 2, jó 12, elégséges 22.

Gimnáziumból jött: kitűnő —, jeles —, jó 1, elégséges 3.

70549

Liceum II. osztály.

Osztályfőnök: Szombathy Miklós.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e, internátusban lakik-e?	Tantárgyak													Tandij P				
		Magaviselet	Hitlen	Magyar nyelv éretod.	Történelem	Honv. ism.	Földrajz	Német nyelv	Term. ism.	Mennyiséglen	Nevelési ism.	Kézimunka	Rejz	Ének		Zene	Testnevelés	Alf. tanulm. eredm.	Rendszerezlet
5	Bednár László rkat. i.	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1	2	1	1	2	2	40	
	Csák Ferenc rkat.	2	2	2	2	2	2	1	3	3	3	1	2	3	3	2	2	80	
	Császár János ism.* rkat.	2	2	3	1	2	2	3	1	3	2	3	3	3	2	3	3	100	
	Csikós Andor rkat.	2	2	2	2	3	1	2	3	3	2	3	1	2	2	2	3	56	
	Csintalan Gyula rkat. i.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	56	
	Dajka M. Sándor rkat. i.	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	2	3	2	1	2	56	
	Dán Gyula gkat. i.	1	1	1	2	1	2	1	2	3	3	2	3	2	2	1	3	1	80
	Ézsias István rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	tm.	
	Farkas Zoltán rkat.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	88
	Félegyházi Endre rk. i.	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	2	3	3	4	3	3	88
10	Félegyházi Lőránt rk. i.	3	3	3	3	2	2	3	4	4	4	3	4	3	4	2	4	3	88
	Garaguly László ref. i.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	3	3	3	2	3	80	
	Gérecz István rkat. i.	1	1	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	40	

*ism = ismétlő.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, isméllő-e, internátusban lakik-e?	Tantárgyak													Tandj P							
		Magyarság	Hittan	Magyar nyelv és irod.	Történelem	Honv. ism.	Földrajz	Német nyelv	Természeti ism.	Mennyiségtan	Nevelési ism.	Kézimunka	Rejz	Ének		Zene	Tesnevelés	Alf. tanulm. eredm.	Rendszertétel			
15	Gonzálesz Béla rkat. i.	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	3	3	1	1	3	2	56	
	Háberl József rkat. i.	1	2	1	1	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	56	
20	Halász Gyula ref.	2	1	3	2	2	2	3	3	3	2	2	4	2	3	4	3	2	4	3	100	
	Horváth László rkat. i.	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	80	
	Hunya Béla rkat. i.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2	2	2	2	3	3	100	
	Jani Imre rkat. i.	3	3	3	2	3	2	3	3	3	4	3	2	2	2	2	1	4	2	2	88	
	Katona István rkat. i.	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	4	3	3	2	4	2	2	100	
	Kerékgyártó József rk. i.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1	40	
	Kiss József rkat. i.	2	2	3	2	2	1	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1	3	2	2	80	
	Kiss Tibor rkat. i.	1	1	2	1	2	2	2	2	3	3	2	1	2	3	2	2	3	2	2	80	
	Kluka István rkat. i.	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	2	2	2	40	
	Kovácsik Gyula rkat. i.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	40	
25	Kozma Nándor rkat. i.	2	2	2	1	2	1	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	68	
	Krajnák Tibor rkat. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	40	
	László Ervin rkat. i.	1	2	2	1	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	68	
	Legeza Mihály rkat. i.	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	2	2	3	4	1	4	2	2	2	80	
	Lenhardt Antal rk. i.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1	3	2	2	2	2	2	40	
	Medveczky Ferenc rk. i.	2	2	2	2	1	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	80	
	Molnár Lajos rkat.	2	2	3	2	2	3	3	3	3	4	3	2	3	3	3	1	4	3	3	88	
	Nagy Sándor ref.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	56	
	Pintér István rkat.	2	2	3	2	2	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	1	3	3	3	88	
	Rácz Péter rkat. i.	1	2	1	2	1	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	56	
30	Sas Oszkár rkat.	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	1	3	3	3	2	3	2	2	2	88	
	Serfőző József rkat. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	im.	
	Somogyi Sándor ref. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	3	3	2	3	2	56	
	Szabó Béla rkat. i.	2	3	3	3	2	2	3	3	4	3	2	2	3	3	3	4	3	3	3	100	
	Szabó István rkat.	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2	1	2	3	3	3	3	3	3	3	80	
	Taska Kálmán rkat.	2	1	3	1	1	2	3	2	2	3	2	3	3	2	1	3	3	3	3	80	
	Vallent Nándor rkat.	1	2	2	1	1	2	2	3	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	80	
	Varga Mihály rkat.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	64	
	44	Visnyovszky Béla rk. i.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1	2	3	2	2	2	1	2	80

Kimaradtak: Hagyó Tibor, Juhász László, Kovács Aladár, Lukácsi Béla, Nelhiebel Árpád.

Liceum III. osztály.

Osztályfőnök : Berzátzy László.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e, internátusban lakik-e?	Tantárgyak														Tandíj P			
		Magyarélet	Hittan	Magyar nyelv és irod.	Történelem	Honv. ism.	Német nyelv	Term. ism.	Mennyiséglen	Nevelési ism.	Gazd. ism.	Kézimunka	Rajz	Ének	Zene		Testnevelés	All. tanulm. eredm.	Rendszerezlet
	Baráth Béla rkat.	2	2	2	1	3	2	2	3	2	2	3	3	2	3	1	3	2	80
	Dancsó Béla rkat. i.	2	2	3	1	2	2	2	3	1	2	3	3	2	1	2	3	2	40
	Demeter Béla rkat. ism.	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	3	3	2	3	3	100	
	Gregor József rkat. i.	3	3	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3	2	2	4	3	100	
5	Hajmási István rkat. i.	2	2	2	2	2	1	3	2	2	3	3	3	3	1	3	2	88	
	Horváth Gyula rkat. i.	2	2	2	2	2	3	4	3	4	3	3	3	3	1	4	3	100	
	Horváth László rkat. i.	1	1	2	2	3	2	1	2	1	2	2	3	2	2	3	2	56	
	Kadocsa Sándor rkat. i.	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	100	
	Kaszab Sándor rkat.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1	2	2	40	
10	Kézér Kálmán rkat. i.	2	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1	2	2	3	2	3	92	
	Koncsek Pál rkat. i.	2	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	100	
	B. Kovács János rkat. i.	2	2	3	2	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3	2	100	
	Ludányi Béla rkat.	2	2	3	2	3	2	3	3	3	1	1	2	3	3	1	3	88	
	Mészáros Béla rkat. i.	3	3	3	3	2	3	3	3	4	2	2	3	3	3	2	4	88	
15	Molnár István rkat.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1	2	40	
	Müncz László izr.	2	1	3	2	3	2	3	3	2	2	3	3	3	2	3	2	100	
	Nádas Károly rkat. i.	1	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	3	1	3	56	
	Németh József rkat.	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1	1	3	2	88	
	Padits István rkat. i.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3	1	3	2	88	
20	Páldi János rkat. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	tra.	
	Piffkó János rkat.	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	3	1	3	64	
	Rózsa Imre rkat. i.	2	1	2	1	2	2	3	3	2	2	2	3	3	3	3	2	88	
	Rózsavölgyi Dezső rkat.	2	3	3	2	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	1	3	100	
	Salamon Árpád rkat.	1	2	2	2	2	2	3	2	3	2	1	1	1	2	2	3	64	
25	Sváb Antal rkat. i.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1	tm.	
	Szabó F. Dezső rkat.	2	3	2	1	2	2	2	2	3	2	1	3	3	3	1	3	88	
	Szöke László rkat.	3	3	3	2	3	3	3	4	4	2	1	3	3	3	1	4	100	
	Täuber József rkat. i.	2	3	3	3	2	3	2	3	4	3	2	3	3	4	1	4	100	
	Tóth Dezső rkat. i.	2	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	2	3	3	2	3	56	
30	Tóth Sándor ref. i.	3	2	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	100	
	Turcsányi János rkat. i.	2	1	2	2	3	2	2	3	2	3	3	3	3	3	2	3	88	
	Ulrich György rkat. i.	2	3	3	2	2	3	2	3	3	2	1	2	3	3	2	3	100	
	Ulrich Márton rkat. i.	2	2	4	2	2	3	2	3	2	1	3	3	2	4	1	4	100	
	Várnagy Miklós rkat. i.	2	2	2	2	3	2	3	3	1	2	1	2	2	2	3	3	92	
35	Vígh Ferenc rkat.	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	1	2	2	3	1	3	92	

70549

Tanítóképző V. osztály.

Osztályfőnök: Bognár Gyula.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e? internátusban lakt-e?	Tantárgyak													Tandij P						
		Magyarislelet	Szorgalom	Hittan	Neveléstud.	Iskolaszervl.	Tanítási gyak.	Magyar nyelv és irod.	Alkalmánvtan	Földrajz	Honv. ism.	Menyisisegtán	Gazdasági ism.	Rajz		Enek	Zene	Egyh. ének és zene	Testnevelés	Írásbeli külfelak	Alt. tanulm. eredm.
	Bábosik Ottó rkat.	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	3	1	3	3	3	—	1	2	3	100
	Gulyás Antal rkat.	2	3	2	3	3	3	3	2	3	2	4	2	2	3	3	—	2	2	4	100
	Kormány Barnabás rkat.	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	3	2	2	3	3	—	2	2	3	100
4	Sárközi János rkat.	2	3	2	3	3	3	3	2	2	2	4	2	3	3	3	—	2	2	4	100

A többi 37 növendéket a VKM. 144.883—1943. sz. rendeletével 1943. február hó 1-én tanítógyakorlatra bocsátotta. Osztályvizsgálatot szeptember hó folyamán tesznek.

A tanítói gyakorlatra bocsájtott növendékek névszerint a következők:

Achel Gyula rkat.	Miklós Jenő rkat. i.
Bacsa Ferenc ref. i.	Molnár Béla rkat.
Baksa Ferenc rkat. i.	Nagy István rkat.
Böze Lajos rkat. i.	25 Potemkin Béla rkat.
5 Bracsok István rkat. i.	Rácz József rkat. i.
Csák György rkat.	Seres József ref. i.
Császár Béla rkat.	Szabados László rkat. i.
Diós József rkat. i.	Szécsi Antal rkat.
Dobai Lajos rkat. i.	30 Täuber Károly rkat. i.
10 Dóczy Béla ref. i.	v. Tiborcz László rkat.
Fehérváry Ferenc rkat. i.	Tiborcz Tibor rkat.
Fridvalszki Béla rkat.	Tolnai Gyula rkat. i.
Hajcser Béla rkat.	Tóth István rkat. i.
Kaszab György rkat.	35 Varga Sándor rkat.
15 Keszthelyi Gyula rkat.	Vásárhelyi József ref.
Király László rkat. i.	Zsák Jenő rkat.
Kis István rkat.	
László Ferenc rkat.	Kimaradt:
Lencse Gyula rkat. i.	Lovas Kálmán
20 Marosi Elemér ref.	
Marosi Rudolf ref.	

70549

2. Tanítóképesítés.

A tanítóképesítő vizsgálatra jelentkezett 2 rendes és 1 mennyiségtanból javító képesítő-vizsgálatra utasított jelölt.

Az írásbeli képesítő vizsgálat május 24—26-án, a szóbeli és gyakorlati vizsgálat június 2-án folyt le.

A tanítóképesítő vizsgálaton dr Major József tanügyi s. titkár, a róm. kat. hittani vizsgálaton dr. Kele István pápai prelátus, főesperes, érs. hitbiztos elnökölt.

Írásbeli tételek a következők:

I. *Pedagógiából*: Melyek azok a legfontosabb vonások, melyek a jó tanító egyéniségéből nem hiányozhatnak? Eredmény: elégséges 2.

II. *Magyar nyelv és irodalomból*: Hogyan mutatták be népün- a XIX. század írói? Eredmény: elégséges 2.

III. *Mennyiségtanból*: 1. Veszünk 72 kg. bruttó súlyú árut 14,5%-os tara mellett kg-onként 5,70 P-ért s 2% pénztári engedményben részesülünk. Eladjuk május 27-én 17%-os nyereséggel. A vevő egy október 8-án lejáró váltót ad érte. Mekkora összegről kell kiállítani a váltót? Diszkontláb 7%, kezelési díj 3%.

2. Mekkora összeget kell elhelyezni 5% mellett, hogy érte 10 év múlva kezdődően 8 éven át 500 pengős utólagos évjáradékot kapjunk? Ha 8 év múlva leszállítják a kamatlábat 4%-ra, mennyivel kell pótolni az összeget, hogy a kívánt célt elérjük?

3. Egy kábelben 0,8 cm átmérőjű rézsodronyt 3 mm vastag szigetelőréteg és azt 4 mm vastag ólomburok veszi körül. Mennyi 1 km kábel súlya ha a réz fajsúlya 8,8, a szigetelő anyagé 0,7, az ólomé 11,4?

4. Egy csonkakúp alakú fazék méretei: $r=12$ cm, $R=21$ cm, oldalak vonala 41 cm. A merőkanál félgömb alakú, átmérője 11 cm. Hány kanállal lehet kimerni belőle az ételt, ha tele van?

Eredmény: 1 elégséges, 1 elégtelen.

A szóbeli képesítő vizsgálat eredményeképpen javító képesítőre utasított 2 jelölt, a mennyiségtanból javító vizsgálatot tevő jelölt tanítói képesítést nyert.

Tanítóvá képesítettett: 557. Udvarhelyi József, ki az intézetünk által kiadott oklevelek sorában az 557-et kapta.

3. Pályaválasztás.

Az intézetünkben végzett növendékek közül mindazok, kik katonai szolgálatra nem vonultak be, tanítói alkalmazást vállaltak.

VIII.

70549

Statisztika.

1. A tanulók száma és fontosabb adatai.

		I.	II.	III.	Liceum	IV.	V.	T.-képző	Összesen
a)	A tanulók száma	51	49	36	136	36	42	78	214
	Beírt nyilvános tanuló	44	44	35	123	36	4	40	163
	Osztályozott nyilvános tanuló Ezek közül ismétlő	---	1	---	1	---	---	---	1
b)	1928-ban született	10	---	---	10	---	---	---	10
	1927-ben " "	16	10	---	26	---	---	---	26
	1926-ban " "	11	18	9	38	---	---	---	38
	1925-ben " "	6	10	12	28	6	---	6	34
	1924-ben " "	1	6	8	15	16	1	17	32
	1923-ban " "	---	---	6	6	9	1	10	16
	1922-ben " "	---	---	---	---	4	2	6	6
	1919-ben " "	---	---	---	---	1	---	1	1
c)	róm. katolikus	38	39	32	109	35	4	39	148
	gör. katolikus	---	1	1	2	1	---	1	3
	református	4	4	1	9	---	---	---	9
	ág. evangélikus	1	---	---	1	---	---	---	1
	unitárius	1	---	---	1	---	---	---	1
izraeliták	---	---	1	1	---	---	---	1	
d)	magyar anyanyelvű	44	44	35	123	36	4	40	163
	német anyanyelvű	---	---	---	---	---	---	---	---
	csak magyarul beszél	43	43	34	120	33	4	37	157
	magyarul és németül is tud magyarul és szlovákul is tud	1	1	1	3	3	---	3	6
e)	kisbirtokos, kisbérlet	12	3	7	22	2	1	3	25
	kisbirtokos, napszámos	---	---	---	---	1	---	1	1
	egyéb önálló őstermelő	1	1	---	1	---	---	---	3
	földművelési napszámos	---	---	---	---	2	---	---	1
	kisiparos, bányavállalkozó	11	15	7	33	6	3	9	42
	egyéb ipari v. bányászati segédsz.	5	1	2	8	---	---	---	8
	kiskereskedő	2	4	3	9	2	---	2	11
	egyéb kereskedelmi segédsz.	1	1	---	2	---	---	---	2
	közlekedési segédsz.	1	7	---	8	2	---	2	10
	köztisztviselő	---	2	4	6	1	---	1	7
	pap, tanár, tenítő	1	1	3	5	9	---	9	14
	más értelmiségi	---	4	---	4	---	---	---	4
	közhiv. v. más ért. álliszt	1	---	1	2	---	---	---	2
	katona v. csendőraltiszt	1	---	---	1	1	---	1	2
	katona v. csendőraltiszt	---	3	---	3	---	---	---	3
	nyugdíjas köztisztviselő	---	---	2	2	1	---	1	3
nyugdíjas álliszt	5	2	2	9	7	---	7	16	
egyéb foglalkozású	3	---	4	7	2	---	2	9	

Az osztályozott tanulók

		I.	II.	III.	Liceum	IV.	V.	T.-képző	Összesen	
Az osztályozott tanulók	f) szülőik lakóhelye szerint	15 9	13 10	12 8	40 27	14 6	3 1	17 7	57 34	
	az iskola székhelyén lakik a vármegyében (Szolnok) Budapesten				1				1	
	Pest vm.	3	6	7	16	3		3	19	
	Bács-Bodrog vm.		1		1				1	
	Békés vm.	2	1	1	4				4	
	Bihar vm.	1		3	4				4	
	Csongrád vm.	1			1				1	
	Heves vm.	2	3	3	8	3		3	11	
	Nógrád vm.	11	10		21	9		9	30	
	Maros-Torda vm.					1		1	1	
	g) közül bejárók	kerékpáron : Jásztelekről Jászfelsőszentgyörgyről	1			1			1	1
	h) lakás szerint	szüleinél lakik kosztadónál lakik tanulóotthonban lakik	14 30	13 31	11 22	38 83	16 19	3 1	19 2 19	57 4 102
i) órá- mulasztás	30 óránál kevesebbet mulasztott igazoltan mulasztott órák száma igazolatlanul mul. órák száma	34 1094	24 1829	10 2057	68 4980	9 2199		9 331 2530	77 7510	
j) általános előmenetele	kitűnő rendű jeles rendű jó rendű elégséges rendű túlnyomóan elégséges elégtelen egy tárgyból " két " 3-4 " 4-nél több tárgyból	1 10 17 9 2 3			1 3 30 50 18 8 4 1	1 8 17 7 3		1 8 17 2 1 1	2 3 38 67 27 9 12 4 1	
k) közül rendk. tárgyat tanul	egyh. éneket és zenét					11	1	12	12	
l) közül tandíjat fizel tandíjmentes	tandíjmentes 16 P-t fizet 32 40 48 52 56 64 68 76 80 88 92 100	7 1 1 5 1 1 2 2 5 5 3 11	2 1 7 3 1 1 1 2 12 7 3 5	2 1 3 1 3 2 2 1 8 8 3 13	11 1 15 1 12 5 2 18 20 6 29			1 1 6 1 2 1 1 9 9 9 9	12 1 21 1 1 14 6 3 2 27 29 6 38	

2. Tanulmányi eredmény.

I-III. líceum, IV-V. tanítóképző.

Tantárgyak	Osztályok. — Tanulók száma. — Érdemjegyek.																			
	I. o.				II. o.				III. o.				IV. o.				V. o.			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
Magaviselet	22	21	1		23	17	4		6	23	6		17	18	1		2	2		
Rendszeret	5	29	10		7	26	11		2	26	7									
Szorgalom													3	18	12	3		2	2	
Hit- és erkölcsstan	13	25	6		21	15	8		10	15	10		16	14	6		4			
Nevelési ismeret					9	18	15	2	8	9	14	4	8	13	14	1			4	
Neveléstörténelem																		4		
Iskolaszerveztan																		4		
Nevelési és tanítási gyakorlat													1	19	16				3	1
Magyar nyelv és irodalom	4	14	25	1	10	18	16		4	14	16	1	10	13	13			4		
Történelem és alkotmánytan	7	20	17		17	19	8		10	20	5		4	24	8			4		
Honvédelmi ism.	24	18	2		17	20	7		4	20	11		16	17	3			4		
Földrajz	15	21	8		16	25	3											3	1	
Német nyelv	5	21	18		9	22	13		6	17	12		10	13	13					
Természetismeret	5	11	25	3	10	18	14	2	4	14	15	2	10	13	11	2				
Mennyiségi ismeretek	2	16	21	5	4	19	16	5	3	11	19	2	3	14	17	2			3	1
Gazdasági ismeretek									8	18	9		8	23	5		1	3		
Kézimunka	12	24	8		22	17	5		17	9	9		15	10	11					
Rajz	4	15	24	1	3	27	12	2	3	11	20	1	7	7	21	1		2	2	
Ének	10	17	14	3	5	18	20	1	5	11	19		5	14	17				4	
Zene	4	19	19	2	7	21	14	2	3	6	24	2	8	12	16				4	
Egyh. ének és zene													2	7	4					1
Testnevelés	15	23	6		16	25	3		19	12	4		15	20	1		1	3		

70549

3. Iskolai felszerelések értéke 1942. dec. 31-én.

Tételek	Gyarapodás				Állomány		
	vétel	aján- dék	Érték		darab	Érték	
	darab		pengő	f		pengő	f.
I. Bútorok	—	—	—	—	1.674	54.871	78
II. Házi irodai felszerelés	1	—	8	—	260	2.807	51
III. Köztartási szakleltár	2	—	303	48	402	10.451	41
IV. Gyakorló iskolai szakleltár	4	—	80	—	215	5.099	30
V. a. Általános érdekű könyvek	—	2	52	—	99	1.112	32
V. b. Pedagógiai könyvtár	78	1	361	80	562	2.857	71
V. c. Magyar nyelv és irod. könyvtár	—	18	273	30	638	4.155	16
V. d. Német nyelv és irod. könyvtár	—	—	—	—	33	98	30
V. e. Tört. és alkotmányt. könyvtár	—	65	880	31	343	3.142	08
V. f. Földrajzi könyvtár	—	2	10	80	258	2.247	50
V. g. Mennyiségtan fizika könyvtár	—	—	—	—	158	794	35
V. h. Term.-rajz és kémia könyvtár	2	—	72	—	273	2.487	93
V. i. Gazdaságtani könyvtár	—	—	—	—	256	922	92
V. k. Ének és zenekönyvtár	10	—	34	60	411	1.553	73
V. l. Rajz, írás, művészeti könyvtár	24	95	1020	80	259	2.314	45
V. m. Kézimunka könyvtár	—	14	50	—	67	183	—
V. n. Testnevelés, játék könyvtár	—	—	—	—	168	752	21
VI. Pedagógiai szertár	—	—	—	—	22	1.030	50
VII. Történelmi szertár	—	—	—	—	756	642	50
VIII. Földrajzi szertár	—	—	—	—	98	824	50
IX. Mennyiségtani szertár	—	—	—	—	31	307	22
X. Természettudományi szertár	—	—	—	—	501	6.816	66
XI. Ásványtani, kémiai szertár	—	—	—	—	142	3.974	15
XII. Fizikai szertár	—	—	—	—	1.116	11.903	60
XIII. Gazdaságtani szertár	—	—	—	—	44	1.777	55
XIV. Rajz szertár	6	—	851	—	167	2.402	30
XV. Ének zeneszertár	2	—	365	20	279	16.547	52
XVI. Kézimunka szertár	—	—	—	—	82	3.398	50
XVII. Testnevelési szertár	—	—	—	—	322	10.360	86
XVIII. Orvosi, betegszoba felszerelés	—	—	—	—	64	1.205	77
XIX. Gyak. isk. íj. könyvtár	43	10	168	40	211	524	46
XX. Számadási könyvek	3	—	22	08	77	556	03
XXI. Önképzőkori könyvtár	2	2	17	90	585	3.209	80
XXII. 1. oszt. könyvtár I.	—	—	—	—	294	554	70
XXII. 2. „ „ II.	—	—	—	—	265	678	38
XXII. 3. „ „ III.	—	—	—	—	220	478	80
XXII. 4. „ „ IV.	—	—	—	—	320	877	50
XXII. 5. „ „ V.	2	—	8	—	382	941	96
XXIII. Leventekönyvtár	—	—	—	—	186	680	40
XXIV. Gyak. isk. tanítói könyvtár	1	—	4	—	152	773	66
Összesen :	180	209	4583	67	12.322	166.318	98

4. Az iskola népessége 1920—1943-ig.

Tanév	Osztályozott nyilv. tan.						Osztályozott m. tan.						Együtt nyilv. és m. tan.	Tanítói oklev. velet nyert
	I.	II.	III.	IV.	V.	I-V.	I.	II.	III.	IV.	V.	I-V.		
1920-1921	23	15	32	31	—	101	—	1	1	I	—	3	104	30
1921-1922	14	23	16	33	—	86	—	3	2	—	—	5	91	32
1922-1923	23	10	21	19	—	73	—	—	2	—	—	2	75	16
1923-1924	28	20	10	19	—	77	1	1	—	6	—	8	85	2
1924-1925	27	24	16	8	18	93	1	1	—	—	—	2	95	24
1925-1926	—	22	23	12	7	64	—	—	—	—	—	—	64	6
1926-1927	31	—	20	17	12	80	—	—	—	—	—	—	80	13
1927-1928	40	29	—	17	15	101	—	—	—	—	—	—	101	12
1928-1929	33	33	29	—	18	113	—	—	—	—	—	—	113	21
1929-1930	39	29	32	29	—	129	—	—	—	—	—	—	129	—
1930-1931	38	37	32	36	37	120	—	—	—	—	—	—	180	32
1931-1932	34	37	38	33	39	181	—	—	—	—	—	—	181	39
1932-1933	19	33	38	41	42	173	—	—	—	—	—	—	173	40
1933-1934	29	20	36	62	42	189	—	—	—	—	—	—	189	40
1934-1935	33	27	21	34	57	175	—	—	—	—	—	—	175	54
1935-1936	25	30	26	24	36	141	—	—	—	—	—	—	141	33
1936-1937	18	24	27	27	25	122	—	—	—	—	—	—	122	19
1937-1938	17	19	25	29	29	119	—	—	—	—	—	—	119	39
1938-1939	34	18	21	30	32	135	—	—	—	—	—	—	135	18
1939-1940	32	38	17	28	31	146	—	—	—	—	—	—	146	30
1940-1941	37	34	42	19	29	161	—	—	—	—	—	—	161	34
1941-1942	47	36	35	42	17	177	—	—	—	—	—	—	177	12
1942-1943	44	44	35	36	44	163	—	—	—	—	—	—	163	1

5. A tanulóotthon. Intézetünk tanulóotthona az épület nyugali szárnyát foglalja el. Felszerelése és elhelyezése minden kívánalomnak megfelel. Fenntartója a m. kir. vallás- és közokt. minisztérium. Vezetője az intézet igazgatója. A nevelő-felügyeletet dr. Buzás László, Farkas István, és katonai szolgálatra történő behívásáig Rencz Zoltán, a köztartásvezetői teendőket Vágó Elemér látták el. Az internátusi személyzet 1 gazdasszony, 1 főzőnő és 4 konyhalányból állt.

A tanulóotthont 126 bentlakó növendék vette igénybe. Közülük 17 ötödéves növendéket a Miniszter Úr tanítói gyakorlatra bocsájtott február 1-én. Az internátusi díj évi 500 P. A tanulók, szüleik anyagi viszonyaira, de főként tanulmányi előhaladásuk, szorgalmuk és magaviseletük terén mutatott eredményükre való tekintettel kedvezményben részesültek. Teljesen ingyenes volt 12, évi 200 P-t fizettek 12-en, 300 P-t 21-en, 400 P-t 23-an és 500 P-t 58-an.

A tanulóotthon növendékei a rendkívül nehéz közellátási viszonyok ellenére is jó minőségű, ízletes és tápláló ételmezésben részesültek. Az ételmezés az intézet orvosának és igazgatójának gyakori ellenőrzése mellett történt.

IX.

Gyakorlóiskola.

Gyakorlóiskolánk kéttagozatú. Az alsó tagozat I—IV. oszt. vezetője Vágó Elemér, a felső, V—VIII. osztályoké Kiss József.

A tanulók a tanév első napján elvonultak a nemzeti zászló előtt. Az iskolai ünnepélyeket okt. 6-án, dec. 6-án és márc. 15-én a tanítóképző-intézet dísztermében a növendékek ünnepélyével együtt tartották. Ezeken az ünnepélyeken a műsor egyik száma mindenkor a gyakorlóiskola növendékeié volt. Hősök napján a városi, közös ünnepélyen vettek részt.

Szülői értekezletet november 8-án, majd az Anyák napjával kapcsolatosan május 9-én tartottunk. Ezeken, mint figyelők, jelen voltak — a pedagógia tanárának vezetésével — az V., illetve a IV. éves növendékek is.

Május 29-én egynapos kirándulás keretében tartottuk meg a városerdőben a Madarak és Fák napja ünnepélyt.

Évzárás június 4-én volt.

Az V—VIII. oszt. tanulói az évi munkaterv szerint gondozták a népiskolai gyakorlókertet. Belekapcsolódtak a napraforgó (23 kg.), a gummi hulladék (4 kg.), a papírhulladék (17 kg.), gyűjtési munkáiba. Több tanuló selyemhernyót tenyésztett.

A testi nevelésre különös gondot fordítottunk. Az órákat minden kedvező időben az intézet nagy, gyepes udvarán tartottuk. Télen a közeli jégpályán szánkózással és korcsolyázással szórakoztak. A VII—VIII. oszt. tanulói a kiadott foglalkozási terv alapján — Bozsik Tibor ifjú vezető — irányítása mellett levanteoktatásban részesültek. A felső tagozat labdarúgói más, hasonló korú csapattal több esetben mérkőzést is rendeztek.

A gyakorlóiskola szemléltetési felszerelését a IV. és V. éves növendékek — Kiss József vezetésével — több, házilag készült szemléltető eszközzel gyarapították.

1. A gyakorlóiskolai tanulók névsora:

I. osztály. 1. Bakó Edith, 2. Csák Dezső, 3. Cseh Boriska, 4. Juhász Pál, 5. Kis Mizsei Erzsébet, 6. Suba János, 7. Surák János, 8. Takács Magda, 9. Tóth István.

II. osztály. 1. Berdefi György, 2. Borsóhalmi Géza, 3. Duduk Éva, 4. Lollók Gyula, 5. Péter Tibor, 6. Riba Mária, 7. Szűcs Ferenc, 8. Turcsányi Zoltán.

III. osztály. 1. Benke Zsuzsánna, 2. Berdefi Győző, 3. Gedei Balázs, 4. Juhász János, 5. Kiss János, 6. Medve János, 7. Popovics Ferenc, 8. Sitkó Sándor, 9. Suba István, 10. Szabó Fekete Kornélia, 11. Surák Katalin, 12. Szabó László, 13. Török Károly.

IV. osztály. 1. Dobóczky László, 2. Nyíri András, 3. Süle Tibor, 4. Szebenyi Ferenc, 5. Szódi Ilona, 6. Szüts János, 7. Tarjáni Mária.

V. osztály. 1. Bagó János, 2. Csillik Kálmán, 3. Fabricius István, 4. Kohári Rudolf, 5. Mészáros Pál, 6. Sitkó László, 7. Szikszai Balázs, 8. Szikra T. Sándor, 9. Tasi József.

VI. osztály. 1. András János, 2. Berényi László, 3. Fehér Kálmán, 4. Horti László, 5. Kis Károly, 6. Kis Sándor, 7. Kovács Árpád, 8. Oláh János, 9. Pintér István, 10. Szikra Zoltán.

VII. osztály. 1. Badari Antal, 2. Bathó István, 3. Dorók M. László, 4. Fejes György, 5. Gömöri János, 6. Inges András, 7. Kis József, 8. Kovács József, 9. Ludnai Márton, 10. Miklós Mizsei József, 11. Nyíri István, 12. Rékasi János, 13. Rékasi Mihály, 14. Rissai Lajos, 15. Szabó István, 16. Szarvas István, 17. Teréki Géza.

VIII. osztály. 1. Antal Dezső, 2. Cseh Béla, 3. Horváth Ferenc, 4. Kathencz János, 5. Muhari János, 6. Rédei Vendel.

Kimaradt: Marton Imre II. o. (Erdélybe költözött.)

70549

2. Statisztikai kimutatás a gyakorlóiskola növendékeiről.

Osz.	Vizsgát tett		Összesen	Vallás szerint				Anyanyelve magyar	Tanulmányi előmenetel					Összesen
	fiú	leány		rk.	gör. kat.	ref.	ág. ev.		1	2	3	4	5	
I.	5	4	9	8	---	---	1	9	4	5	---	---	---	9
II.	6	2	8	8	---	---	---	8	1	6	1	---	---	8
III.	10	3	13	11	---	---	2	13	4	6	2	1	---	13
IV.	5	2	7	7	---	---	---	7	4	2	1	---	---	7
V.	9	---	9	9	---	---	---	9	1	2	3	3	---	9
VI.	10	---	10	10	---	---	---	10	1	3	5	1	---	10
VII.	17	---	17	16	---	1	---	17	2	5	8	2	---	17
VIII.	6	---	6	5	---	1	---	6	1	4	1	---	---	6
Összesen	68	11	79	74		2	3	79	18	33	21	7	---	79

X.

Tájékoztató a következő iskolai évre.

1943 szeptember 3—4. és 6-án javító-, pótló- és különbözeti vizsgálatok. 7-én a bentlakó növendékek jelentkezése, tanulóotthonban való elhelyezése. 8-án 9 órakor Veni Sancte, 9-én tanítás.

A liceum és tanítóképző-intézet I. osztályába olyan tanulók, iratkozhatnak be, akik életük 14. évét betöltötték, de a 18. életévet még nem lépték túl és a polgári iskola, vagy gimnázium IV. osztályát sikerrel elvégezték.

Előzetes tájékoztatás céljából kívánatos, hogy azok a tanulók, akik az intézet növendékei akarnak lenni, szándékukat már április hó 30-ig az intézet igazgatójának bejelentsék.

A bélyegnélküli kérvényükhöz a következő okmányokat csatolják:

1. Születési anyakönyvi kivonatukat.
2. Ujkeletű hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy a folyamodó éptestű, érzékszervei teljesen egészségesek, beszélszerve és színérzéke hibátlan és így a tanítói pályára alkalmas.

3. Iskolai bizonyítványukat. Ha a folyamodó a kérvény beadása idején a IV. osztály elvégzését igazoló bizonyítvánnyal még nem rendelkezik, a III. oszt. évvégi és a IV. osztályos félévi értesítőjét, illetőleg azoknak másolatát csatolja.

4. Ujkeletű hiteles községi bizonyítványt a családfő polgári állásáról, vagyoni állapotáról, jövedelméről, továbbá a családtagok számáról, életkoráról és a családfő közvetlen gondozása alatt álló gyermekek számáról.

5. Azok a folyamodók, akik a folyó iskolai évben mint rendes tanulók iskolába nem jártak, erkölcsi magaviseletük kifogástalanságáról szabályszerű községi bizonyítványt is mellékeljenek.

A VKM. 62.168—1941. V—3. sz. rendelete alapján az a szabályszerű életkorban lévő tanuló, aki a gmnáziumban érettségi vizsgát tett, tanulmányait a tanítóképző-intézet V. osztályában folytathatja, ha a tanítóképző-intézet I—IV. osztályának anyagából sikeres különbözeti vizsgálatot tesz. A különbözeti vizsgálat tárgyai a következők: 1. test- és élettan, 2. nevelés- és tanítástan, módszertan, 3. a földrajznak a IV. osztályra megállapított anyaga, 4. szerves vegytan 5. gazdasági ismeretek, 6. ének, 7. zene, 8. kézimunka. Az a tanuló, aki a középiskolában rajtot rendkívüli tárgyként nem tanult, ebből a tárgyból is különbözeti vizsgálatot tesz. A vizsgadíj tárgyanként 3 P.

Az intézeti orvos által előzetesen felülvizsgált és hallásilag, színérzékelileg is megvizsgált tanulókat június 26-án (ha ünnepre esik,

27-én) délelőtt beírjuk. A beíratásnál fizetendő: 8 P felvételi díj, 1 P járulék és kb. 16 P egyensapkadíj. Azonkívül tan- és fenntartási díj címén, 5 részletben — október, november, január, március és április évi 100 P, mely összegből azonban kifogástalan magaviseletű és jó előmenetelű tanulók kedvezményben részesülhetnek. (Díjmentes, évi 80, 60, 40 P-t fizető tanuló.)

Az intézettel kapcsolatos tanuló-otthonban a tartásdíj a segélyezés foka szerint évi 500, 400, 300 P. Azonkívül a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 113.103—1942. VI. 3. sz. rendeletével néhány jó tanulmányi előmenetelű tanulót, akik kizárólag tanítói pályára készülnek, ingyenes kedvezményben is részesít. Az ilyen növendék felvételi díjat, járulékot és tandíjat sem fizet. Azok a tanulók, akik nem a tanítói pályát választották élethivatásul, 700 P tartásdíjat fizetnek.

A díjakat minden hó 5-ig az intézet csekkszámlájára kell befizetni.

Az internátusba felvett tanulók tartoznak magukkal hozni legalább 2 rend ruhát, amelyek közül az egyik sötét legyen: 1 télikabátot, 2 pár cipőt, 6 pár fehérneműt, 3 hálóinget, 4 törülközőt, 6 pár harisnyát, 10 zsebkendőt, 3 db. matracot (mérete: 60x80), 3 ágylepedőt, 1 vánkost 3 huzattal, 1 téli takarót vagy dunyhát 3 huzattal, 3 asztalkendőt, 2 poharat, 1 fogkefét, 1 fésűt, 1 ruhakefét, 1 pár hálópapucsot és cipőtisztító felszerelést, 1 szennyest tartó zsákot. Minden fehérneműbe bejegyzendő (színes fonállal vagy moshatatlan tintával) a ruha száma, melyet a beíratáskor kap a növendék. A felszerelés minden darabja magyar gyártmányú legyen.

Fogazatával, orrával, torkával és fülével kapcsolatos bajokat mindenki hozza rendbe és szemüvegről gondoskodjanak, akiknek kell.

A zenéből egy hangszer, a hegedű vagy zongora, illetőleg a harmónium tanulása kötelező. Aki második hangszerrel, egyházi éneket vagy zenét akar tanulni, ezt az iskolai év elején kell kérnie.

Az intézeti szabályok értelmében mindenki köteles az előírt tankönyveket és tanítási eszközöket legkésőbb szeptember 16-ig beszerezni. Kölcsönkönyv nincs.

70549

Az 1943—44. isk. évi tankönyvjegyzék.

Líceum I. oszt. Schütz: Ágazatos hittan. Barta—Takács: Magyar irodalmi olvasókönyv. Nagy—Medgyesi: Magyar nyelvkönyv I. o. Miskolczi—Mezősi: Egyetemes történelem I. o. Bálint: Földrajz. I. o. Lux: Német nyelvkönyv I. o. Greguss: Természetrizai ismeretek I. rész. Kiss—Csada: Mennyiségtan I. o. Kerényi: Énektan I. o. Bathó—Csukás: Zongoraiskola I. o.

II. oszt. Schütz: Erkölcstan. Barta—Takács: Magyar irodalmi olvasókönyv. Nagy—Medgyesi: Magyar nyelvkönyv II. o. Miskolcz, Mezősi: Egyetemes történelem II. o. Bálint: Földrajz II. o. Lux: Német nyelvkönyv II. o. Móczár: Természetrizai ismeretek II. rész. Kiss—Csada; Mennyiségtan II. o. Vitos: Az ember teste és egészsége II. o. Kerényi: Énektan II. o. Bathó—Csukás: Zongoraiskola II. o.

III. oszt. Schütz: Egyháztörténelem. Barta—Takács: Magyar irodalmi olvasókönyv. Medgyesi—Marida: A magyar nyelv élete III. o. Mezősi: A magyar nemzet története III. o. Lux: Német nyelvkönyv III. o. Szemes—Nemeshanyi: Vegyi ismeretek. Kiss—Csada: Mennyiségtan III. o. Somos—Zentai: Az ember lelki világa III. o. Kerényi: Énektan III. o. Bathó—Csukás: Zongoraiskola III. o.

Tanítóképző IV. oszt. Töttössy: Hitvédelem. Barta—Takács: Magyar irod. olv. könyv. Weszely: Módszertan. Weszely: Nevelés-tan, tanítástan. 1941. évi Népisk. Tanterv és Ut. Mezősi: A magyar nemzet története IV. o. 2. k. Kiss—Csada: Mennyiségtan IV. o. Csekő—Jeges: Fizika. Móczár—Török: Gazd. ism. I—II. o. Lux: Német nyelvkönyv IV. o. Kerényi: Énektan 4. k. Bathó—Csukás: Zongoraisk. 4. k. Dobó—Ráth—Véghné: Magyar hegedűisk. 2. k.

V. oszt. Magdits: Hitelemzéstán. Szele M.: Népisk. ker. val-lástan, módszertan, ref. 1941. évi Népisk. Tanterv és Utasítás. Mol-nár O.: Neveléstört. Váradi J.: Isk. szervezettan III. kiad. Sarudi O.: Irodalomtört. II. r. Horn J.: Alkotmánytan. Kiss J.: Mennyiségtan. Sztankó B.: Énekisk. Dobó—Ráth—Véghné: Magyar hegedűisk. III. Zoltai M.: Zongoraiskola III. r.

Tartalomjegyzék.

I. Fiala Endre dr.

II. Részlet az igazgató évnyitó beszédéből.

III. Az intézet története.

IV. Az iskolai év története.

1. A tanév lefolyása.	— — — — —
2. Változások a tanári testületben.	— — — — —
3. Látogatások.	— — — — —
4. Fontosabb rendeletek.	— — — — —
5. Az iskola nevelő munkájának alapelvei.	— — — — —
a) Vallás erkölcsi nevelés.	— — — — —
b) Nemzeti nevelés.	— — — — —
c) Szociális nevelés.	— — — — —
d) Művészi nevelés.	— — — — —
e) Zenei beszámoló.	— — — — —
f) Madarak és Fák napja.	— — — — —
g) Fegyelmi állapot.	— — — — —
6. Általános didaktikai szempontok a tanításban.	— — — — —
a) Gyakorlatok.	— — — — —
b) Oktatófilm.	— — — — —
c) Tanítási gyakorlatok.	— — — — —
7. Egészségi állapot.	— — — — —
8. Ösztöndíjak, segélyek, jutalmak.	— — — — —

V. Az intézet állapota.

1. Hatóságok.	— — — — —
2. A tanári testület munkaköre.	— — — — —
3. A tanári testület iskolán kívüli és irodalmi munkássága.	— — — — —
4. Tanulmányi kirándulások.	— — — — —
5. Könyvtárak, szertárak gyarapodása.	— — — — —

VI. Az ifjúsági egyesületek működése.

1. A Gr. Apponyi Albert Ifjúsági Önképzőkör.	— — — — —
2. Mária-kongregáció.	— — — — —

3. Ifjúsági Segítő Egyesület. — — — — —
4. A 208. sz. Lehel-cserkészcsapat. — — — — —
5. Az intézeti Levente-csapat. — — — — —
6. A Toldi Miklós Sportkör. — — — — —

VII. A tanulók névjegyzéke és érdemjegysorozata.

2. Tanítóképesítés. — — — — —
3. Pályaválasztás. — — — — —

VIII. Statisztika.

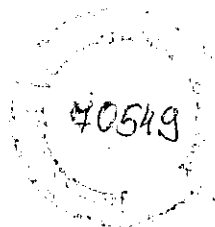
1. A tanulók száma és fontosabb adatai. — — — — —
2. Tanulmányi eredmény. — — — — —
3. Iskolai felszerelések értéke. — — — — —
4. Az iskola népessége 1920—1943-ig.
5. A tanulóotthon. — — — — —

IX. Gyakorlóiskola.

1. A gyakorló-iskolai tanulók névsora. — — — — —
2. Statisztikai kimutatás a gyakorló-iskolai növendékekről.

X. Tájékoztató a következő iskolai évre.

2016 JÚL 04

Városi Könyvtár, Jászberény

50300138607X

2008 DEC 30